БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряат-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 95 (6550)
МАЙН 13
СРЕДА
1953 он

Сэн 20 мунгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Модо урадхуулгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ

Манай республикын Үдэ, Курба, Баргажан, Турка, Итанца голнуудай дэргэдэ байһан леспромхозуудай модошодой үнгэрэгшэ намарһаа бэлэй сезон соо бэлэдхэһэн олон зуун мянган кубометр модые эдэ голнуудаар урадхуулжа, модо үйлэдбэрилгын предприятинуудта болон барилгын организацинуудта тушаан үгэхэ тон харюусалгатай үе ерэбэ.

Май һарын түрүүшын үдэрнүүдһээ зарим коллективүүд модо урадхуулгые эмхитэй һайнаар эхилбэ. Жэшээлхэдэ, Итанцын леспромхозой модо урадхуулгын участок хэдэхэн үдэр соо 25 мянган кубометр модые уһанай эрьеһээ буулгаад, Итанца голоор урадхуулжа эхилбэ. Мүн Үдын конторын, Дээдэ-Үдын ба Дунда-Үдын модо урадхуулгын участогуудай хүдэлмэрилэгшэд модо урадхуулгые нёдондо жэлэйхиһээ 2—3 үдэрөөр урид заалаа.

Модо урадхуулха хэрэгтэ Торийн, Тарбагатайн, Кударын, Хориин аймагуудай колхозууд тон эдэбхитэйгээр хандажа, модо урадхуулгын сезондо ажаллаха хүнүүдые даалтабариин ёһоор саг болзор соонь эльгээбэ. Мүн Хориин аймагай центрын организацинуудай ба предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд өөрынгөө хүсөөр хүдэлмэриин сагай һүүлээр ба воскресенигүүдые эмхидхэжэ, Үдэ голой эрьеһээ 37 мянган кубометр модые уһанда буулгажа, модо урадхуулгын предприятинуудта ехэ туһаламжа үзүүлхэбди гэжэ мэдүүлбэ.

Тиигэбэшье, модо урадхуулга дээрэ түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээд ехэ дутагдалнууд үзэгдэнэ. БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор Үдэ голой шадархи «Бурмонголлес» трестын леспромхозуудай хүсөөр модо урадхуулгын сезоной түрүүшын үдэрһөө эхилжэ 23 мянган кубометр модон Үдэ гол руу үдэр бүри табигдаха байгаа. Теэд, трестын эрхилэгшэ нүхэр Шатиловай ба Хандагайн, Баруун-Тарбагатайн, Черемуховска леспромхозуудай директорнүүдэй модо урадхуулха хэрэгтэ ямаршье анхаралаа хандуулаагүй дээрэһээнь, мүнөө эдэ леспромхозуудһаа тон үсөөн хүнүүд ерэжэ, модые уһанда буулгаха график түрүүшын үдэрнүүдһээ эбдэгдэжэ байна.

Мүн Үдын модо урадхуулгын конторын Черемуховска участогта модо уһанда буулгалгада хэрэглэгдэхэ олон тракторнууд ба лебёдконууд үгтэһэн байна. Теэд, тус участогай начальник нүхэр Мельчаковэй гэмээр эдэ механизмууд мүнөө хүрэтэр энэ шухала хүдэлмэридэ ашатлагдангүй хэбтэжэ байна.

Модо урадхуулха хэрэгтэ зарим аймагуудай советскэ органууд ба колхозуудшье ёһотой анхаралаа хандуулаагүй гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй апрелиин 2-то гараһан тогтоолой ёһоор аймагуудай гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр модо урадхуулга дээрэ хүдэлмэрилхэ сезонно хүдэлмэрилэгшэдые апрелиин 10 хүрэтэр ябуулха гэжэ уялгалагдаһан байгаа. Теэд, мүнөө хүрэтэр Түнхэнэй, Заиграйн аймагууд модо урадхуулгын хүдэлмэридэ сезонниуудые хүсэд эльгээгээгүй байха юм. Тиихэдэ, Закаменай аймагһаа 20 хүнэй орондо оройдоо нэгэ хүн ерэһэн байна. Энэ баримта хадаа тус аймагай гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Гармаевай зүгһөө модо урадхуулгые ажахын тон шухала хэрэг гэжэ тоолодоггүйе харуулна.

Модо урадхуулга дээрэ мүнөө тон харюусалгатай саг ерээ. Тиимэһээ, энэ шухала кампаниие эмхитэйгээр, түргэнөөр, нэгэшье модые гээнгүйгөөр үнгэргэхэ шухала. Ушар иимэһээ, түбхын түрүүндэ, модо урадхуулгын участогуудай начальнигуудай, мастернуудай харюусалгые дээшэлүүлжэ, участогуудай, дистанцинуудай, бригадануудай ажалые тон һайнаар эмхидхэжэ, хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Энэ жэлэй навигациин үедэ Черемуховска ба Дунда-Үдын модо урадхуулгын участогуудта тракторнууд, лебёдконууд болон бусад механизмууд үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна. Эдэ механизмуудта мэргэжэлтэй хүнүүдые табижа, модо уһанда буулгалга ба уһан соо яр ябта болоод байшаһан модые задалан абаха хэрэгтэ һайнаар, хүсыень дүүрэнээр ашаглаха гээшэ модо урадхуулгын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ба мэргэжэлтэдэй нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Модо урадхуулгын хүдэлмэриие саг болзор соонь амжалтатайгаар дүүргэлгэ хадаа хүдэлмэришэдэй дунда һайнаар табигдаһан ниитэ-политическэ ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриһөө дулдыдаха байна. Тиимэһээ, модо урадхуулгын Үдын конторын хүтэлбэрилэгшэд, участогуудай партийна эхин организацинууд, мүн Баргажанай, Итанцын, Байгалай леспромхозуудай директорнүүдые политическэ талаар орлогшонор, партийна организацинууд модо урадхуулга дээрэ ажаллажа байһан хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэхэ уялгатай.

Ой модоной промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй ба модо урадхуулагшадай профсоюзай Бурят-Монголой обком ба предприятинуудай рабочкомууд модо урадхуулагшадай дистанци, бригада бүхэндэ улаан булангуудые байгуулжа, тэдэниие плакадуудаар, лозунгнуудаар, газетэ, журнал болон номуудаар, элдэб культурна хэрэгсэлнүүдээр дүүрэнээр хангаха, хүдэлмэришэдтэ хододоо кино харуулха ба уранһайханай самодеятельностиие эмхидхэхэ үүргэтэй.

«Бурмонголлес» трестын УРС ба Хориин, Черемуховска, Баргажанай, Байгалай леспромхозуудай ОРС-нууд модо урадхуулгын сезоной үедэ участогууд, дистанцинууд дээрэ магазинуудые, киоскнуудые, столовонуудые нээжэ, хүдэлмэришэдые эд товараар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр таһалгаряагүйгөөр хангаха ёһотой.

Партиин Хориин, Заиграйн, Баргажанай, Прибайкальска райкомууд ба нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд модо урадхуулгын предприятинуудай ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй болон партийна, профсоюзна организацинуудай хүдэлмэриие хододоо хинан шалгаха, тэдэнэй ажал-ябуулгые һайжаруулха тухай өөһэдынгөө анхаралые һайнаар хандуулха уялгатай.

Модо урадхуулга болбол гансахан зунай үеын, саг зуурын ажал гээшэ. Тиимэһээ энэ шухала сезонно кампаниие түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилэн эмхитэйгээр ябуулха гээшэ ой модоной промышленностиин предприятинуудай ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна болон профсоюзна организацинуудай нангин уялга мүн.

Һайнаар, түргөөр тарилгаяа хэе!

Баян ургасын түлөө

Энэ жэлдэ орооһото культурануудай элбэг баян ургаса ургуулхын тулада хабарай тарилгые, илангаяа эртын тарилгые агротехническэ эрхим болзорто һайн шанартайгаар хэжэ дүүргэхэ гэжэ Хэжэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд өөһэдынгөө полинууд дээрэ хүдэлмэрилдэг Чесанын МТС-эй № 4 ба 5 тракторна бригадануудай механизаторнуудтай хамта шиидэһэн байгаа. Мүнөө тэдэнэр урдаа табиһан зорилгоёо дүүргэжэ шадаба. Эндэ 820 га һайнаар элдүүрилэгдэһэн талмай дээрэ эртын тарилга хэгдэжэ дүүрэбэ. Тарилга агротехническэ богонихон болзорто, майн 5-да дүүргэгдээ.

Энэ жэлдэ тус колхозой гэшүүд таряанажалай түрүү метод үргэнөөр хэрэглэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Тиин тэдэнэр 490 га талмай дээрэ шэниисын тарилгын бүхы талмайн 81,3 процентые нарин рядтайгаар ба хэрээһэлүүлэн таряа. Нарин рядтайгаар ба хэрээһэлүүлэн тариха түсэбөө колхоз үлүүлэн дүүргэбэ.

Мүнөө колхозой полинууд дээрэ оройн культурануудай таригдаха газар элдүүрилэгдэжэ дүүрэхэ болоо. Һаяын үдэрнүүдтэ оройн культурануудай тарилга эхилбэ. Мүн энэ хүдэлмэриин хажуугаар хабарай пар хахалалга ябуулагдана. Эртын пар хахалха түсэб республикын 30 жэлэй ойн үдэр болотор дүүрэхээр хараалагдаа.

Энэ жэлэй хабарай тарилгын үедэ колхознигууд ба механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэрһэнэй, тракторна агрегадуудай һаадгүйгөөр хүдэлмэрилһэнэй ба тракторна болон таряанажалай бригадануудай хоорондо нигта холбоотойгоор ажаллаһанай ашаар тус колхоздо орооһото культурануудай эртын тарилга амжалтатайгаар үнгэргэгдэбэ.

Энэ колхозой полинууд дээрэ хүдэлмэрилжэ байгаа механизаторнуудай дунда илангаяа № 4 тракторна бригадын тракторист Д. Намсараев, № 5 тракторна бригадын тракторист Д. Бадмацыренова гэгшэд эрхим ажалаараа шалгарба. Тэдэнэр хабарай полевой хүдэлмэринүүдэй эхилһэнһээ хойшо үдэрэйнгөө даалгабариие 200 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Мүн эндэ үдэрэйнгөө даалгабариие дүүргэдэг ба үлүүлэн дүүргэдэг механизаторнууд болон колхознигууд олон юм.

Ж. Бадмаев, Чесанын МТС-эй директорые политическэ талаарнь орлогшо.

Манай бригадын гэшүүдэй хүсэл зориг

Манай бригадын механизаторнууд республикынгаа 30 жэлэй алдарта ойн хүндэлэлдэ орооһо таряанай үндэр баян ургаса хуряаха гэжэ шиидээд, мүнөө «Улаан-Туяа» колхозой полинууд дээрэ хабарай тарилгые эршэмтэйгээр хэжэ байна. Хабарай полевой хүдэлмэринүүдые агротехническэ һайн болзорто хэжэ үнгэргэхэ, тэрээнһээ гадна, сезон соогоо условно трактор бүхэнөөр 500 гектарһаа доошо бэшэ газар (зөөлэн хахалалгаар) элдүүрилхэ, 500 килограмм горючи болон түрхихэ материал арьбалха уялга бидэнэр тарилгада орохынгоо урда тээ абаа һэмди.

Наруули дулаан газарнуудай соохорложо гэдэхэлээр тарилгын урда тээхи газарай элдүүрилгые түүбэрилэн хэжэ эхилһэн байнабди. Тииһээр байтарнай урин дулаан үдэрнүүд боложо, газарай элдүүрилгэ оройдоо гурбан үдэр соо дүүргэгдээд, орооһото культурануудай эртын тарилгада орогдоо һэн. Хабарай тарилгые агротехническэ богони болзорто хэжэ дүүргэхын түлөө энэ хүдэлмэридэ бүхы хүсэеэ элсүүлһэн байнабди. Манай бригадада 6 трактор бии. Тэдэнэрнай бултадаа хоёр халаанда хүдэлмэрилүүлэгдэнэ.

Орооһото культурануудай эртын тарилга агротехническэ һайн болзорто эрхим шанартайгаар хэгдэжэ, майн 3-да дүүргэгдээ. Мүнөө оройн культурануудай тарилга хэгдэжэ байна. Энэ хүдэлмэри һаяын үдэрнүүдтэ дүүргэгдэхэ юм. Мүн хабарай пар хахалжа байнабди. Мүнөө 600 гектарай 100-ниинь хахалагдаа.

Энэ жэлдэ манай колхоз 400 гаран гектар талмай дээрэ тэжээлэй корнеплодуудые тариха түсэбтэй юм. Энэ хүдэлмэридэ майн 15-һаа орохомнай.

Тарилгын үедэ механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрээ. Мүрысөөндэ оролсоһон механизаторнуудай дунда үйлэдбэриин түрүүшүүл олоороо шалгарба. Жэшээлхэдэ, АТЗ—НАТИ трактораар сезон соогоо 800 гектар (зөөлэн хахалалгаар) элдүүрилхэ, 750 килограмм горючи болон түрхихэ материал арьбалха уялга абаһан тракторист В. Г. Машанов мүнөө үдэрэйнгөө даалгабариие 150—170 процент дүүргэнэ. Колхозой правлени болон МТС-эй дирекци бидэнэр, механизаторнуудта ажалай ба ажаһуудалай зохид һайн услови байгуулаа. Бидэнэр хүдэлмэриһөө ерээд, һайнаар түхеэрэгдэһэн вагончигууд соогоо радио шагнаха, шэнэ газетэ, һонин ном, журналнуудые уншажа байха арга боломжотойбди.

В. Кокин, Яруунын аймагай Сосновско ЛМС-гэй № 4 тракторна бригадын бригадир.

Кяхтын аймагай Усть-Кяхтын сельсоведэй Калининай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилдэг № 1 бригадын (бригадирынь нүхэр Самойлов) тракторист Василий Тугутов халаанайнгаа даалгабари 120—130 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тракторист Василий Тугутов.

А. Алгазинай фото.

Республикын аймагуудта хабарай тарилгын ба пар хахалалгын ябаса тухай

БМАССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын 1953 оной майн 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

АЙМАГУУД	Яровой, орооһото ба бобово культурануудые тарилга	Тэрэ тоодо шэниисэ тарилга	Пар хахалалга
Хориин	77,7	100,4	6,8
Закаменай	77,4	113,9	13,1
Иволгын	73,4	103,3	17,0
Тарбагатайн	72,6	94,8	10,5
Хэжэнгын	71,3	101,8	5,9
Курумканай	71,1	94,2	13,1
Яруунын	69,3	37,7	7,9
Кударын	67,9	89,1	4,5
Мухаршэбэрэй	67,6	94,7	—
Сэлэнгын	67,5	102,8	—
Түнхэнэй	66,6	119,2	9,9
Зэдын	64,1	115,9	29,6
Заиграйн	63,5	68,7	34,1
Б-Кударын	61,4	92,9	—
Кяхтын	61,3	85,4	5,9
Ториин	61,1	76,8	2,0
Бичурын	60,7	86,6	2,5
Прибайкальска	58,6	100,4	5,0
Кабанскын	54,4	70,9	26,9
Баргажанай	50,4	77,3	27,2
Хойто-Байгалай	4,0	—	—

* * *

Юрэнхыдөө орооһото культурануудай тарилга хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна. Олон аймагууд мүнөө хүрэтэр шэниисын тарилга дүүргээдүй байһаар. Баргажанай, Кабанскын, Заиграйн аймагуудта энэ хүдэлмэри ехээр унжагайруулагдана. Оройн культурануудай тарилга үргэн далайсатайгаар ябуулхаар саг болоо. Энээнтэй хамта колхозууд болон МТС-үүд пар хахалалгые графигай ёһоор ябуулха уялгатай. Байкало-Кударын, Мухаршэбэрэй, Сэлэнгын аймагууд пар хахалалга оройдоо эхилээдүй байһаар. Мүн бусад олон аймагуудта энэ хүдэлмэри тэсэшэгүй удаанаар ябуулагдана. Парай ехэнхи хубинь МТС-үүдэй механизмын хүсөөр хахалагдаха ёһотой. Тиибэшье, олон машинно-тракторна станцинууд, жэшээлхэдэ, Бага-Куналейн, Окино-Ключевскойн, Кабанскын, Бургалтайн, Итанцын болон бусад МТС-үүд энэ хүдэлмэриие үшөө мүртэйгөөр ябуулаадүй байһаар. Мүнөө колхозууд болон МТС-үүд бүхы хүсэеэ зүбөөр хубаарилан табижа, пар хахалалгада тракторнуудые ябуулалсаха, морин плугуудые табиха уялгатай.

Москвагай дээдэ һургуулинуудта

Энэ һуралсалай жэлдэ Москвагай дээдэ һургуулинууд 30 мянгаһаа үлүүтэй инженернүүд, агрономууд, багшанар, врачуудые бэлэдхэбэ. Дээдэ һургуули дүүргэһэн залуу мэргэжэлтэд заводууд, фабрикануудай ба барилгануудта гаража байна.

С. Орджоникидзын нэрэмжэтэ Московско геологоразведочнэ институдые дүүргэһэн инженернүүд Урал, Сибирь ба Дунда Азиин республикануудта гараа. Мүнөө жэлдэ һургуули дүүргэгшэд үнгэрһэн жэлэйхиһээ тоогоороо нилээд олон юм. В. М. Молотовой нэрэмжэтэ энергетическэ институт олон зуун электроэнергетигүүдые, теплоэнергетигүүдые, электромеханигуудые ба бусад олон мэргэжэлтэдые орондоо үгөө. Тэдэнэр Донбасста, Карагандада, коммунизмын агууехэ барилгануудта эльгээгдээ. Н. Э. Бауманай нэрэмжэтэ дээдэ техническэ училищи машина бүтээлгын ба прибор бүтээлгын 800 шахуу инженернүүдые бэлэдхээ. А. И. Микоянай нэрэмжэтэ загаһанай промышленностиин ба ажахын институт 245 мэргэжэлтэдые бэлэдхэбэ.

Манай түрэл нютагуудаар

Хуушан ба шэнэ Хоридо

Агууехэ Октябриин урда тээ Хориин аймаг Бурят-Монголой эгээ харанхы булан тохойнуудай нэгэн һэн. Эндэхи зон хэрзэгы шэрүүн абари зантай тайшаагай, ноёдой, старостын болон жандармадай ташуурһаа далдиран сошордожо ябадаг һэн. Баруулжаа—Улан-Удэ, зүүлжээ — Витим гол туласа, урагшаа—Хёлгын станци хүрэтэр тала дайда Хориин дүүмын мэдэлдэ байгаа. Карта дээрэ ажаглан харагты: мүнөө эндэ Заиграйн, Хориин, Хэжэнгын ба Яруунын аймагууд багтана. Иимэ үргэн тала дайдын зон ажахын ба культурын талаар тон гээгдэнги байдаг һэн. Арад зон зоргоороо аашалдаг ноёдой ба тэдэниие толгойлогшо тайшаа Цэдэн Аюшеевэй эрхэ мэдэлдэ байгаа.

Арад зон булта шахуу үзэг бэшэг мэдэхэгүйшье мүртөө, һуралсаха аргагүй һэн. Эндэхи дүрбэн класстай приходско һургуулида зүбхэн лэ хэдыхэн ноёд баядай үхибүүд һурадаг байгаа.

Тиихэдэ амитан зониие̇нь «аргалжа» байһан Анаагай дасанай 630 лама, хубарагууд ба нютагай удаган бөөнэр худал хуурмаг үгэ хэлэжэ, хүнэй хүзүүн дээрэ тэршэлжэ, илангаяа зуд болоходо жаргажа һуугаа. Элдэб олон халдабарита үбшэн хүн зониие, илангаяа эдир наһатаниие олоорнь нэрбэдэг бэлэй.

«Урда сагта
Орхимжото лама
Оргойто бөөгэй
Хүсэ хэнгэрэг
Зэдэлэн байһан
Зэрлиг дайда»—гэжэ манай уранзохёолшо Хоца Намсараев «Агуухэ Сталинда» гэһэн шүлэг соогоо Бурят-Монголой тэрэ үеын байдалые тон зүбөөр харуулаа.

Октябрьска революциин ашаар, Ленин—Сталинай партиин национальна политикын бэелүүлэгдэһэнэй үндэһөөр, агууехэ ород арадай ахадүүгэй халуун туһаламжаар Бурят-Монголой бүхы булан тохойнуудаар шэнэ, жаргалта байдал ерээ.

Бутархай үмсын ажахын орондо түрүү техникээр хангагдаһан баян, томо колхозууд урган хүгжөөд, колхознигуудынь шанга шадалтай ажаһууна. Мүнөө манай аймагта хоёр МТС эмхидхэгдээд, газартаряаланһай ажалда элдэб маркын хүсэтэ тракторнууд, тракторна анзаһад, сеялкэнүүд, комбайнууд, тэрэ тоодо 14 самоходно комбайн ашаглагдажа, колхозуудай таряалан, сабшалангай газарые элдүүрилнэ.

Хонгор үргэн тала дайдаар хэдэн мянган эбэртэ бодо малнууд, хони ямаад һүрэг һүрэгөөрөө миралан бэлшэнэ. Эдэниие дээдэ ба дунда һургуулитай хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, дүй дуршэл ехэтэй малшад, хонишод ба адуушад харууһална. Аймагтамнай хэдэ хэдэн промышленна предприятинууд бии. Хориин, Хандагайн ба Курбын леспромхозууд коммунизмын агууехэ барилгануудта жэл бүри хэдэн мянгаад кубометр эрхим шанартай барилгын модо үгэнэ. Тус леспромхозуудта модо шэрэлгын, бэлэдхэлгын гол хүдэлмэринүүд механизированалагдэнхэй. Сталинска табан жэлнүүдэй үедэ промкомбинат, промартель, мелькомбинат, «Заготзерногой» пункт, инкубаторна станци ба бусад предприятинууд бии болгогдоо.

Советскэ засагай тогтоһон сагһаа эхилээд, аймагаймнай ажалшадай хүбүүд, басагадай дундаһаа хэдэн зуугаад партийна, советскэ ба ажахын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, наука ба культурын нилээд олон ажал-ябуулагшад урган гараа. Жэшээлхэдэ, Үдын малша бурядай хүбүүн Цэдэн-Ешэ Жамьянов—мүнөө партиин Хориин айкомой секретарь, Анаа нютагай Байсын Эбэрэй бурядай хүбүүн Цыбикжап Цыдендамбаев—филологическа наукануудай кандидат болоод, республикын научно-шэнжэлэлгын институтда хүдэлмэрилнэ, үгытэй айлай басаган Клавдия Гомбоева-Языкова — РСФСР-эй габьяата артистка болонхой, подполковник Намсараев мүнөө Москвада Фрунзын нэрэмжэтэ сэрэгэй академидэ багшална, подполковник Бубеев, подполковник Дымбрылов гэгшэд Советскэ Армиин зэргэдэ алба хэнэ. Иимэлдээ сталинска эпоходо ургаһан хүбүүд, басагадаймнай гэрэлтэ замууд!

Хүнүүд бултадаа үзэг бэшэгтэ һуралсаа. Мүнөө 20 гаран эхин, 5 долоон жэлэй ба 2 дунда һургуулинуудта хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай ба интеллигентнэрэй 2000 гаран хүүгэд һуралсана. Хэрбээ хаанта засагай үедэ Хоридо байһан ганса приходско эхин һургуулида гүрэнһөө нэгэшье түхэриг һомологдодоггүй байгаа һаа, харин мүнөө манай советскэ гүрэн 1953 ондо һургуулинуудта аяар 3 миллион шахуу түхэриг һомолоо.

Аймагта Культурын байшан, хүдөөгэй 6 клубууд, 4 уншалгын байшан, 4 библиотекэ бии.

Эдэнэй али нэгэндэ Ленин—Сталинай, Мичуринай ба Лысенкын зохёолнуудые түрэл хэлэн дээрээ уншажа байһан үбгэн колхознигые харахадаа, шэнэ һонин дуу, шүлэг сээжэлдэжэ байһан залуу малша бурят басагые шагнахадаа, «Советскэ Бурят-Мэнгол» кинофильмын гаража байхые ажаглахадаа ямар ехэ баяр омогорхолоор дүүрэнэбдаа зүрхэн!

А. Мангатханов.

Коммунистнуудай түрүү үүргэ

Торинн аймагай «Улаан-Тори» колхозой партийна эхин организаци (секретарь нүхэр Шарап Буянтуев) 13 коммунистнуудые малажал дээрээ табиһан байна. Эдэнэр колхозойнгоо малые олошоруулхын, ашаг шэмэ үгэлгыень дээшэлүүлхын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдодог юм.

Жаргаланта гэжэ газарта 290 толгой һубай хонид ондо орожо байна. Эдэ хонидые коммунист нүхэр Дымбрыл Гармаев харууһална. Тэрэ хадаа хонидоо нэгэшье хоролтогүйгөөр, тобир тарганаар ондо оруулхын түлөө намар эртэ байхаһаа оролдоо. Тиин хонидтоо дүүрэн хүрэхэ үбһэ тэжээл өөрөө бэлэдхээ, хонидойнгоо үбэлэй байра заһабарилаа. Энэнэй ашаар нүхэр Гармаевай харууһалдаг хонид нэгэшье хоролтогүйгөөр ондо орожо байна. Хонидоо һайнаар харууһалхын түлөө нүхэр Гармаев саг үргэлжэ оролдодог, хонидойнгоо байрые хододоо сэбэр байлгадаг, хаһа саг соонь эдеэлүүлдэг, уһалдаг, мүн минеральна тэжээл үгэдэг байха юм.

Коммунист нүхэр Лхамажап Ачитуев Цагдуулта гэжэ газарта 270 толгой эхэ хонидые харууһална. Энэ отарын хонид муу бэшээр ондо орожо байна. Малай үбэлжэлгын эхилһэн сагһаа хойшо нэгэшье хонин хоролтодо ороогүй. Мүнөө түл түрсэ эмхитэйгээр абажа байнхай.

Жэлэй эхиндэ 40 толгой муудаһан хонид тусгаар илгагдажа, коммунист нүхэр Сурун Бадмаева гэгшэдэ даалгагдаһан байгаа. Нүхэр Бадмаева эдэ хонидые һайнаар эдеэлүүлжэ, уһалжа, нэгэшье хоролтогүйгөөр харууһалжа байна.

Коммунистнууд нүхэд Сурун Сосорова, Доржо Будаев, Лубсан Чагдулов, Базар Цыденов һубай мал харууһалха, зуураа, нэгэшье хоролтогүйгөөр тэдэнээ ондо оруулжа байна.

Коммунист нүхэр Чултум Бубеев апрель һараһаа эхилжэ адуушаар томилогдоод, һайнаар хүдэлмэрилжэ байна. Тинхэдэ коммунистка нүхэр Цырендулма Дугарова хоёрдохи жэлээ һаалишаар ажаллаха зуураа, муу бэшэ амжалта туйлаа.

Энэ колхозой малшад республикынгаа 30 жэлэй ойн һайндэр болотор мал үсхэбэрилхэ 1953 оной гүрэнэй түсэбые бүхы түрэлэй малаар дүүргэхэ гэжэ шиидээд, мүнөө эршэмтэйгээр ажаллана. Малажал хүгжөөхэ талаар нимэ дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялга абахые колхозой МТФ-е даагша коммунист нүхэр Нацак Сосоров, КТФ-е даагша коммунист нүхэр Ширап Буянтуев, колхозой ветеринарна хүдэлмэрилэгшэ коммунист Мунко Жабанаев болон бусад үүсхэһэн байна.

Д. Доржиев.

Агитаторнуудай семинар

Хабарай тарилгын үедэ тракторна бригадануудай хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхын тулада Чесанын МТС-эй партийна организаци түрүү хүнүүдээ агитаторнуудаар нэмэжэ томилһон байгаа.

Агитаторнуудай нэгэ үдэрэй семинар һаяшаг үнгэргэгдөө. Тэдэнэр агитационно хүдэлмэриин формо ба метод тухай хэлсэһэн, хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай хөөрэлдэһэн байна.

Ж. Бадмаев.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Полевой хүдэлмэринүүдые бүхы талаһаань һайнаар харуулха

Хабарай полевой хүдэлмэринүүдэй аймаг дотороо хэр зэргээр ябуулагдажа байһые **«Знамя победы»** газетэ—партиин Прибайкальска айкомой ба ажалшадай депутадуудай аймсоведэй орган муу бэшээр харуулна.

Полевой хүдэлмэринүүдтэ аймагайнгаа колхозуудай, МТС-эй ямараар бэлэдхэжэ байһан тухай материалнуудые март, апрель һаранууд соо номер бүхэндөө толилдог, тарилгын бэлэдхэлдэхи дутагдалнуудые хурсаар шүүмжэлдэг байгаа. Энэ асуудалаар хэдэн түрүү бэшэгүүд үгтөө. «Заветы Ильича» колхозой тракторна бригадын бригадир нүхэр Р. П. Викуловай «Улам һайнаар ажаллахабди» гэһэн тон һайшаалтай хөөрөөе нэгэ номертоо толилһон байна. Хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухайда хөөрэхэ зуураа, тэрэ иигэжэ хэлэнэ:

«Энэ жэлдэ тракторна бригадамнай горьгойхон хүдэлмэри хэхэ зэргэтэй. МТС колхоз хоёрой хоорондоо баталһан договорой ёһоор полевой бүхы хүдэлмэринүүдэй 50 процентһээ бага үлүүтэйе хэхэ ёһотой байбашье, манай тракторна бригада полевой бүхы хүдэлмэринүүдэй 80 процентые хэхэ гэһэн уялга абаа».

Майн 1-нэй номертонь «Полевой хүдэлмэринүүдые үргэдхэхэ» гэһэн ниитэ гаршаг доро энэ асуудалаар хэдэ хэдэн корреспонденцинүүд толилогдонхой. «Эрхим болзорые унгэргэжэ байна» гэһэн корреспонденци доторнь иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Энэ жэлэй хабарые Молотовой нэрэмжэтэ колхоз эмхигүйгөөр угтаба. Хүтэлбэрилэгшэдэйнгөө харюусалгагүйгөөр хандаһан дээрэһээ тус колхоз хабарай тарилгые үнэндөө эхилээдүй байһаар».

Саашань хабарай тарилгые унжагайруулжа байһанайнгаа түлөө энэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Помулев тус корреспонденци соо шүүмжэлэгдэнэ.

Элбэг баян ургаса хайшан гэжэ ургуулха тухайда эрдэмтэдэй зүбшөөлнүүд энэ газетэдэ үгтэнэ. «Ургасые дээшэлүүлхэ замууд» гэһэн академик И. В. Якушинай, «Ургасые дээшэлүүлхэ хүсэтэ ехэ резерв» гэһэн хүдөө ажахын наукануудай кандидат Н. Смирновой һайшаалтай статьянууд һүүлэйнь номернуудта толилогдоһон байна.

Тинхэдэ **«Сталинский путь»** газетэ ажахын-политическэ шухала кампани—хабарай тарилгые өөрынгөө хуудаһануудта хангалтагүйгөөр харуулна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Гэхэ зуура, хабарай тарилгаар Кабанскын аймаг республика соогоо мүнөө ехэ гээгдэжэ ябана. Майн 10-най мэдээгээр тарилга хэхэ түсэбөө тус аймаг миил 54,4 процент дүүргээ. Теэд энэ ушарта газетэ огто хамаагүйгөөр, хайхарамжа багатайгаар хандана. Полевой хүдэлмэринүүдые, хабарай тарилгые унжагайруулжа байһан колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые, ажалай эмхидхэл ба журамые муугаар табиһан таряанажалай ба тракторна бригадануудай бригадирнуудые, даалгабарита ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг, үдэрэйнгөө нормо дүүргэдэггүй трактористнуудые гү, али сеяльщигүүдые шүүмжэлһэн материалнууд энэ газетэдэ тон үсөөнөөр толилогдоно.

Зүгөөр, тус газетые уншаад байхадаа хабарай тарилга аймаг доторнь ехэл һайнаар хэгдэжэ байна ха гэжэ һанамаар. Жэшээнь, майн нэгэндэ гараһан номерыень абажа үзэе. Энэ номерто «Үндэр ургасын түлөө манай колхоз иигэжэ тэмсэнэ» гэһэн Маленковой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр К. Черниковэй, мүн «Шиидхэхы үдэрнүүдтэ» гэһэн гаршагтай Темлюйскэ МТС-эй директорые политическэ талаарнь орлогшо нүхэр В. Корнеевэй статьянууд толилогдонхой. Аймагайнгаа газетэдэ эдэ нүхэдэй статья бэшэһыень хэншье буруушаанагүй.

Зүгөөр эдэнэр ехэ һайрхуу статьянуудые бэшээ гэхэдэ алдуу болохогүй.

«...хабарай полевой хүдэлмэринүүдые саг болзор соонь бүтээхын тулада механизаторнууд бүхы хэмжээнүүдые абажа байна».

«...Түрүү тракторна бригаданууд түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэнэ...» гэһэн үгэнүүдээр нүхэр Корнеев статьягаа эхилээд, мүн иимэрхүү удхатай үгэнүүдээр тэрэнээ дүүргэнэ.

Мүн статья соогоо нүхэр Черниковшье имагтал амжалтануудаа тоолоод лэ, харин ажал хүдэлмэридэхи дутагдалнууд тухайгаа нэгэшье үгэ хэлэнэгүй.

Теэд майн 7-до гараһан удаадахи номертонь хабарай тарилга тухай 3 материалнууд (хабарай тарилгын ябаса тухай аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын таһагай мэдээн аймагай Хүндэлэлэй доска, шүүмжэлхы бишыхан материал) газетын түрүүшын нюурай 3 колонкые эзэлнэ.

«Тракторнууд миил байна» гэһэн гаршагтайгаар эндэ толилогдоһон нүхэр С. Глазовой бэшэһэн шүүмжэлхы бишыхан материал абажа уншахадаа, нүхэр Корнеевэй дэмы ехээр һайрхажархиһаниинь бүриншье элиржэ ерэнэ.

Тус МТС, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэд тухайда «Сталинский путь» газетэ иигэжэ бэшэнэ:

«Красное знамя» колхоздо хүдэлмэрилдэг тракторна бригада майн 5-да графигай ёһоор 220 гектар тарихын орондо, миил 91 га тариба. Эндэ нэгэшье үдэр трактор эбдэрэнгүй байдаггүй...»

«...Ждановай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилдэг тракторна бригада графигаа холо дүүргэнэгүй».

«...Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо газараа гүйхэнөөр хахалһан баримтанууд үзэгдэнэ...».

«...МТС-эй директор нүхэр Урнышев, ахалагша агроном нүхэр Т. Ковалев мүнөө болотор зохихо тобшолол хэнэгүй» гэхэ мэтэ.

Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, тус газетын редакци хабарай тарилгын асуудалнуудые тон халирхайгаар, бодомжогүйгөөр харуулна, полевой хүдэлмэринүүдэй аймаг дотороо хэр зэргээр ябуулагдажа байһые һайтар мэдэхэгүй байна. Имагтал энэ ушарһаа тус газетэ «үсэгэлдэр магтаһан юумэеэ мүнөөдэр зэмэлжэ ороно, мүнөөдэр харааһан юумэеэ үглөөдэр магтажа эхилнэ» гээшэ ха.

АГИТАТОРНУУД БА ПРОПАГАНДИСТНУУДТА ТУҺАЛАМЖА

СОВЕТСКЭ БУРЯТ-МОНГОЛ

VI. Дайнай хойто тээхи үедэ Бурят-Монголой хүгжэлтэ

ИСКУССТВО

Идеологическа асуудалнууд тушаа партиин Центральна Комитедэй түүхэтэ тогтоолнуудаар хүтэлбэри хэжэ, республикын искусствын хүдэлмэрилэгшэд искусствын эмхи зургаануудай ажалябуулгые нилээд һайжаруулаа.

Мүнөө республика дотор гурбан театр — 150 шахуу хүнтэй творческо коллективтэй Ленинэй орденто Бурят-Монголой Гүрэнэй оперо ба баледэй театр, ород драмын театр, Бурят-Монголой драматическа театр, Бурят-Монголой гүрэнэй филармони хүдэлмэрилнэ. Бурят-Монголой гоё һайхан юумэ, омогорхол болоһон оперо ба баледэй театрын шэнэ байшангай барилга үнгэрэгшэ жэлдэ дүүрэжэ, ашаглалгада оруулагдаа. Дайнай хойто тээхи үедэ театрнуудай ба филармонии репертуарнь шэнэ, үндэр идейнэ, музыкальна болон драматическа зохёолнуудаар баяжаа, театрнууд ба филармониин творческо составынь һайн мэргэжэлтэй кадрнуудаар нэмэгдээ. Театрнуудай сценэ дээрэ ородой ба дэлхэйн драматургиин, оперо ба баледэй классическа зохёолнууд, советскэ үеын эрхим зохёолнууд табигдана.

Оперо ба баледэй театр һүүлэй жэлнүүдтэ иимэнүүд оперонуудые бэлэдхэжэ табяа гэбэл: Чайковскиин «Евгений Онегин», «Черевички», «Мазепа», Мейтусэй «Залуу гварди», Ряузовай «Саянай хормойдо», Дзержинскиин «Номгон Дон» ба бусад, балетнэ спектакльнуудые— Чайковскиин «Лебединое Озеро», Асафьевай «Бахчисарайский фонтан», Глиерэй «Красный мак», Чулакиин «Юность», Крейнэй «Лауренсия» ба бусад болоно. Бурят-Монголой драматическа театрын сценэ дээрэ Х. Намсараевай «Жаргалай түлхюур», Мухтаровай «Честь семьи», Галанай «Под золотым орлом» гэхэ мэтын эрхим постановконууд табигдана. Филармониин дуу ба танцын ансамблиин жэл бүриин гастрольнууд Сибириин, Дальна Востогой ба Дунда Азиин городуудта амжалтатайгаар үнгэргэгдэнэ.

Республикын искусствын ажалябуулагшадай — СССР-эй Арадай артист, Сталинска шангай лауреат, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат Гомбо Цыдынжаповай, РСФСР-эй габьяата артистканууд нүхэд Клавдия Языкова-Гомбоевагай, Надежда Петровагай, БМАССР-эй габьяата артистнууд нүхэд Л. Линховоиной, Цырен Шагжинай, Цыден Бадмаевай, Лариса Сахьяновагай, Бадма Балдаковой, Абида Арсалановай, Татьяна Гергесовагай ба бусадай нэрэнүүд республикын ажалшадта ургэнөөр элитэ болонхой. Артист Цырен Шагжин «Пржевальский» гэһэн гайхамшаг советскэ кинофильм зохёолгодо хабаадалсажа, тэрээн соо гол рольнуудай нэгые—Пржевальскиин харгы заагша Дондогой роль наадаа Оперын солист Линховоин, баледэй солистнууд Ц. Бадмаев ба Л. Сахьянова гэгшэд залуушуулай уласхоорондын фестивальнуудта нэгэнтэбэшэ хабаадалсажа, Агууехэ Октябряар урган мандаһан өөрынгөө оюун бэлигтэй арадай искусство элитээр харуулаа.

Бурят-монгол арадай экономикын ба культурын һалбаран хүгжэлтые документальнаар харуулагша «Советскэ Бурят-Монгол» гэһэн үнгэтэ кинофильмые зохёоһон ушар республикын ажалшадай культурна ажабайдалда ехэхэн событи болоо.

Бурят-Монголой аймагуудта ба городуудта культурын 30 байшан, 443 клубууд, уншалгын 130 гэрнүүд бии. Тэдэнэр политическэ, научнсгэгээрэлэй, үйлэдбэриин-техническэ, хүдөө ажахын эрдэм мэдэрэлээр үргэн ниитэ ажалшадые зэбсэглэхэ тушаа, арадай самодеятельнэ творчествые хүгжөөхэ тушаа ехэ хүдэлмэри ябуулна. Библиотекэнүүд олошороо, тэдэнэй номой фондынь ехээр нэмээгдээ. Горькиин нэрэмжэтэ гансахан республиканска библиотекэдэ 150 мянга шахуу том номууд, тэрэ тоодо үнэтэй хомор олон номууд бии юм.

Республика дотор үргэн киносеть байгуулагдаа. Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ киноустановконуудай тоонь гурба дахин олошороо. 1923 ондо оройдоо нүүдэл хоёр киноустановко бии байгаа һаань, харин мүнөө үедэ 176 стационарна ба нүүдэл киноустановконууд, ехэнүүд хэдэн кинотеатрнууд, 120 радиоузелнууд хүдэлмэрилнэ. Мүнөө радио ба телефонгүй томо нэгэшье һуурин газар гэжэ байхагүй шахуу. Олон колхозууд өөһэдынгөө радиоузелтай, телефонно коммутатортай болонхой.

РСФСР-эй габьяата врач Э. Р. Раднаев үбшэн хүбүүниие үзэжэ байна.
М. Минеевэй фото.

Республика дотор урлалгын искусство үргэнөөр хүгжөө. Республикын уранзураашадай Союз 50 творческо хүдэлмэрилэгшэдһөө — живописиин, скульптурын ба зуралгын мастернуудһаа бүридэнхэй. РСФСР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, БМАССР-эй арадай уранзурааша Цыренжап Сампиловай, БМАССР-эй арадай уранзурааша Г. Е. Павловай, БМАССР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагшад А. И. Тиминэй, Р. С. Мэрдыгеевэй, А. А. Окладниковай ба бусадай зохёолнууд үлэмжэ болбосоронги һайн байһаараа, ехэ уранаараа, сюжедэйнгээ өөрсэ байһанаар, юумые үнэн зүбөөр харуулдагаараа илгарна.

Дайнай хойто тээхи үедэ манай уранзураашадай зохёоһон ехэ зохёолнуудһаа иимэнүүдыень тэмдэглэхэдэ болоно гэбэл: Ц. С. Сампиловай «Жаргалантын нугада», Г. Е. Павловай «Верховно Соведтэ хэгдэһэн һунгалта», «Чифындэ советскэ сэрэгүүдэй оролго», А. А. Окладниковай «Россиһаа мэдээсэл», Р. С. Мэрдыгеевэй «Социалистическэ Ажалай Герой тракторист Дымбрыловэй портрет», А. И. Тиминэй «Байгалай загаһашад» болоно. Мүн «Мори унаһан хоёр хүн» гэһэн А. И. Тиминэй скульптурна хүдэлмэри оперо ба баледэй театрын фронтониие шэмэглэнэ.

Академик Обручевой нэрэмжэтэ хизаарые шэнжэлхэ Кяхтын музей, хизаарые шэнжэлхэ Улан-Удын музей научна ба культурна томо центр болоо. Экспонадуудынь ехээр нэмээгдээ, тэдэнэй экспозицинь шэнэлэгдээ.

Ингэжэ, мэнэ һаяхан өөрынгөө литературагүй, профессиональна искусствогүй байхаһаа гадна, түрэлхи бэшэгшьегүй байһан Бурят-Монгол хадаа Ленин — Сталинай партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэри доро, агууехэ ород арадай ахадүүгэй үдэр бүриин туһаламжын ашаар түүхэтэ богонихон болзор соо — советскэ засагай жэлнүүдтэ—формоороо национальна, удхаараа социалистическэ түрүү культуратай республика болоо.

ЭЛҮҮРЫЕ ХАМГААЛГА

Дайнай урдахи жэлнүүдэйхидэ адли дайнай хойто тээхи үедэ ажалшадай элүүрые хамгаалгада, медицинскэ эмхи зургаануудые саашадань олошоруулгада ба бэхижүүлгэдэ айхабтар ехэ анхарал хандуулагдаа.

Республика дотор мүнөө үедэ элдэб янзын эмнэлгын 425 эмхи зургаанууд, ажалшадай хэдэн арбаад санаторинууд ба амаралтын гэрнүүд бии. Тэдээн дотор 3 мянган врачууд ба медицинскэ дунда һургуулитай хүдэлмэрилэгшэд хүдэлнэ. Энэ хадаа 1913 оной хиһоо медицинскэ эмхи зургаануудай тоогой 10 үлүүтэй дахин ургаһые, врачууд ба фельдшернүүдэй дахин олошорһые харуулна. Эмнэлгын эмхи зургаануудтахи оронуудай тоо 1923 онойхиһоо 14,6 дахин ургаа.

Ехэ олон янзын минеральна уһануудтай байһаараа, тэдэнэй эмнэлгын шанарай талаар Бурят-Монголнай Сибириин ба Дальна Востогой райондо элитэ һуури эзэлнэ. «Аршан», «Горячинск» гэжэ курортнууд республикаһаа холо саашаа алдаршанхай. Эндэ жэл бүри олон мянган ажалшад — хүдэлмэришэд, колхозниггууд ба интеллигенци амардаг, аргалуулдаг байна.

Экономикын, культурын ба элүүрые хамгаалгын һалбаран хүгжэлтэ, ажалшадай материальна ажан һайн байдалай хэлбэришэгүй дээшэлэлтэ бурят-монгол арадай ажаһуудалые үндэһөөрнь шэнэдхэжэ хубилгаа. Үгытэй малшан хүнэй үмэхэй үнэртэй, хара утаатай гэрнь, жэл бүри олон мянган хүниие алажа хюдажа байдаг элдэб янзын социальна үбшэнүүд зэбүүр хэмэ муухай зүүдэн шэнгеэр хэтэ мүнхэдөө мартагдаа. Олон тооной һүрэг «аргалагшадшье» — ламанар, эмшэд, бөөнэр өөһэдынгөө үмөөрэгшэдтэй хамта — хаан сатрапууд, нютагай кулагууд, ноёдтой хамта — хододоо үгы болоо. Тэдэнэр бултадаа арад зоной бэхэтэй байдалые ба медицинскэ туһаламжагүйе ашаглажа, ажалшан ниитын шуһа һородог, тэдэнэй зобохо тулихада баяжадаг, ажалшан зониие харанхы мунхаг байдалда ухэл хосоролдо зорюута хүргэдэг байгаа. Революциин урда тээхи үедэ бурят үхибүүдэй гараһанһаа хойшо нэгэ наһа хүрэтэрөө үхэлгэнь 60 процент болодог һэн.

Мүнөө үедэ бурят арад һайнаар баригдаһан, таатай зохид, гэрэлтэй һаруул гэрнүүдтэ ажаһууна. Тэдэнэр медицинскэ мэргэжэлтэй туһаламжада хүртэнэ, тэдэниие олон медицинскэ эмхи зургаанууд хүреэлнэ. Культура, гигиенэ ба арюун сэбэрые сахилга бурят-монгол арадай ажаһуудалда бата бэхеэр нэбтэрэн ороо.

Арад зоной элүүрые хамгаалха хэрэгтэ бэеэ зорюулһан медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдтэ республикын ажалшад инаг дуратайгаар, гүнзэгы баяртайгаар хандадаг. Жэшээнь республикын габьяата врачууд — медицинскэ наукануудай кандидат, Элүүрые хамгаалха министерствын главна хирург, БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат Эрден Радиаевич Раднаев, республиканска трахоматозно диспансерэй главна врач Ф. Н. Никифорова, уушханай ханяада аргалха республиканска диспансерэй главна врач Ф. Н. Дульбеев, үхибүүдэй больницын главна врач А. М. [illegible]дин, Заиграйн аймагай больницын главна врач Авачев, Хойто-Байгалай аймагай больницын главна врач Новосельцев ба бусад нэрэнүүд илангаяа ехэ суутай болонхой. 15 врачууд «РСФСР-эй габьяата врач» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ, 46 врачууд «БМАССР-эй габьяата врач» гэһэн нэрэзэргэдэ хүртөө. Республикын 606 медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд Советскэ Союзай орденууд ба медальнуудаар, 223 хүн «Элүүрые хамгаалгын отличник» гэһэн значогоор шагнагданхай.

МОДО УРАДХУУЛГА ЭХИЛБЭ

Түрүүшүүлэй эдэбхиие дэмжэхэ

Итанцын леспромхозой модо урадхуулгын участогай коллектив мүнөө жэлдэ модо урадхуулгые нёдондонойхиһоо эмхитэйгээр эхилбэ.

Нэгэ хэдэн үдэрэй турша соо энэ участогай коллектив 25 мянган кубометр модые Итанца голдо табяад урадхуулжа эхилбэ. Энэ участогай начальник нүхэр Веселов модо урадхуулга дээрэ хүдэлмэришэдөө зүбөөр хубаарилан табижа шадаһан байна. Модошод түрүүшын үдэрһөө хойшо ехэ бүтээсэтэйгээр ажаллана. Жэшээнь, трактористнууд нүхэд Мертвецов, Морозов гэгшэд халаан соогоо нормын ёһоор 50—50 кубометр модо трактораар голой эрьеһээ уһанда түлхижэ буулгаха байгаа һаа, мүнөө тус бүридөө 120 кубометр хүрэтэр буулгана. Модые уһанда гараар буулгадаг нүхэр Груздевай бригада үдэрэйнгөө нормые 180 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Мүн модо урадхуулга дээрэ ажалладаг нүхэр Павловай бригада графигаа холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Модо урадхуулагшад республикынгаа 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, Итанца голоор модо урадхуулгын хүдэлмэриие болзорһоонь 20 үдэр урид дүүргэхэ гэһэн уялга абаба.

Гэхэ зуура, Итанцын леспромхозой директор нүхэр Вежновец ба главна инженер нүхэр Опак гэгшэд модо урадхуулгын участогай хүтэлбэрилэгшэдтэ ямаршье туһаламжа үзүүлнэгүй. Юуб гэхэдэ, мүнөө уһанай ехэ байһан үедэ Итанца голдо ородог Иркилик, Инцаган, Ангир гэжэ горхонууд дээрэ байһан модые түргэн болзор соо урадхуулха байгаа. Теэд, хүдэлмэришэдые тон үсөөнөөр леспромхозой хүтэлбэрилэгшэдэй табиһан дээрэһээ эндэхи модон урадхуулагдангүй үлэхээ байна.

Леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд модо урадхуулга дээрэ ажаллажа байһан хүдэлмэришэдтэ зохистой ажалай услови байгуулаагүй. Резиновэ сабхи, бээлэй болон хүдэлмэридэ хэрэглэгдэхэ зэр зэмсэг мүнөө болотор дутуу байна.

К. Скворцов.

Дээдэ-Үдын участогта

Майн 6—7-ной үдэр Үдын модо урадхуулгын конторын Дээдэ-Үдын участогай хүдэлмэришэд модо уһанда табижа эхилбэ. Мүнөө энэ коллективэй кадрова хүдэлмэришэд, аймагуудһаа ерэһэн сезонни гууд хэдыхэн үдэрнүүдэй туршада 10 гаран мянган кубометр модо уһанда табяад, Үдэ голоор урадхуулжа эхилээ, модо урадхуулагшадай хоорондо социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдээ. Тэдэнэр Бурят-Монгол республикынгаа 30 жэлэй ойн һайндэр хүрэтэр Үдэ голой эрьедэ байһан модые уһанда табижа дүүргэхэ гэһэн социалистическэ уялга абаба.

Хоринн аймагай центрын организацинуудай ба предприятинуудай коллективүүд богонихон болзор соо 37 мянган кубометр модо уһанда табиха уялга абаад, үнгэрэгшэ воскресеньедэ модо урадхуулалсаба.

Гэхэтэй хамта, Дээдэ-Удын модо урадхуулгын участогта элдэб дутагдалнууд үзэгдэнэ. Энэ участогай начальник нүхэр Морозов, парторганизациин секретарь нүхэр Шараганов гэгшэд хүдэлмэришэдые һайн байрануудаар хангаагүй. Жэшээнь, Ой-Нуур, Зүүн-Хуурай, Зэргэлээ гэжэ мастерска участогуудта хүдэлмэришэдэй байранууд ба банинууд түлигдэдэггүй, хододоо муухай байдаг. Мүн эдэ участогуудта улаан булангууд эмхидхэгдээгүй байна. Хоринн леспромхозой ОРС-ын начальник нүхэр Хрюкин бүхы мастерска участогуудта мүнөө болотор столовонуудые нээгээгүй байна. Мүн хүдэлмэришэдтэ хэрэгтэй эдеэ хоолой ба промышленна товарнуудые таһалдуулжа асарна.

Б. Намжилон.

Республикын ойдо студентнэр бэлэдхэнэ

Бурят-Монголой АССР-эй тогтоһоор 30 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэдхэл Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ педагогическа институтта ябуулагдажа байна. Институтай студентнэр болон багшанар һуралсалай амжалтануудаар республикын ойе угтаха гэжэ шиидэнхэй. Институтай хэдэ хэдэн кафедранууд үдэшэндөө консультацинуудые үнгэрэнэ, һуралсалай зарим темэнүүдээр лекцинүүд уншагдана.

Марксизм-ленинизмын үндэһэ һууринуудай кафедрын багшанар КПСС-эй XIX съездын материалнуудаар лекцинүүдэй цикл уншажа дүүргээ. Тус циклын уншагдаһанай һүүлээр институтай студентнэрэй теоретическэ конференци үнгэргэгдэжэ, «СССР-тэхи социализмын экономическа проблемэнүүд» гэһэн нүхэр Сталинай классическа зохёол зүбшэн хэлсэгдээ.

Институтай партийна бюрогой хүтэлбэри доро профсоюзна ба комсомольско суглаанууд боложо, ойнай экзаменационно сессидэ бэлэдхэхэ тухай хэлсэгдээ. Тэрэшэлэн институтай агитаторнууд республикын 30 жэлэй ой тухай ба культурна байгуулалтада педагогическа институтай дүүргэһэн үүргэ тухай хөөрэлдөөнүүдые хэнэ.

С. Дугаров.

Мандажа байна манай нютаг

рят-Монголой АССР-эй 30 жэлэй ой тухайда агитатор Будацырен Батуевай хэһэн хөөрэлдөөн

ят-Монголой ажалшад бидэ- республикынгаа 30 жэлэй ойе рлэхэеэ байһанаа мэдэнэ аабзабди, нүхэдүүд? — гээд тор Будацырен Батуев колуудта хандана.

ануud: мэдэнэ, мэдэнэ, пар- обкомой тогтоол энээн тухай дэ гаранхай һэн, уншаа һэм-

уев: зай, тиигэбэл ехэл һайн Мүнөөдэр бидэнэр Бурят- лой АССР-эй 30 жэлэй ой тухай хөөрэлдөө хэхэ байнабди. Би, танай агитатортнай байһан туладаа, советскэ засагай, Ленин — Сталинай партиин национальна политикын бэелһэнэй ашаар үнгэрэгшэ 30 жэл соо бурят-монгол арад зон али зэргын ехэ амжалта туйлааб, урдань хайшаа байһанаа мүнөө хайшаа болооб гэжэ хөөрэжэ үгэхэ хүсэлтэйб.

Абяанууд: ехэл һайн гээшэ, тэрэтнай, Будацырен Цыбикович, бидэ шагнаад һуунабди.

Батуев: Зай, тиигэбэл, эхилээ.

урят-Монголой АССР хайшан гэжэ байгуулагдаа ? Сталинска табанжэлнүүдтэ манай республика дотор социалистическэ байгуулалта хайшан гэжэ ябуулагдаа һэм?

рят-Монголой АССР-ые бии ю тухай асуудалаар национальностьнуудай Арадай Комиссай комиссиин заседани 1923 январиин 2-то болоходонь, тэседанида Иосиф Виссарионо- Сталин бэеэрээ хабаадалсаһан а.

Сибириин ба Дальна Вос- бурят-монголнуудай автоном- областьнуудые нэгэдүүлэн, еудинск центртэйгээр Бурят- лой Автономно Советскэ Со- стическэ Республика бии бол- гэжэ Бүхэроссийска Цент- а Гүйсэдхэхэ Комитедэй Пре- 1923 оной майн 30-да тог- байна.

рят-Монголой АССР-эй бай- гдаһан ушар агууехэ Совет- оюзай арадай нэгэдэмэл бүлэ тэгшэ эрхэтэйгээр, тэнюун алтайгаар һалбаран хүгжэхэ боломжо манда олгожо, бу- онгол арадай саашадаа дэб- һайхан хуби заяаеынь урид- шиидхэһэн байха юм. Бу- онгол арад республикынгаа ажахые һэргээн бодхоохын партиин хүтэлбэри доро хэ- кэл соо тэмсэжэ, нилээд ехэ лта туйлаһан байгаа.

уехэ Октябрьска социалисти- революциин урда тээ манай -Монгол хадаа бэлшээриин жалтай, барга бүдүүлиг тарияан- тай байһан туладаа хаанта н түүхэй эдэй-аграрна заха рнь гэжэ тоологдожо байгаа. 2—13 онуудта Бурят-Монголой тори дээрэ хэдэхэн бишыхан ышленна предприятинууд тоо- жо байба. Советскэ засагай үүдтэ Бурят-Монгол хадаа хүгжэнги промышленность- хамтаргагдаһан томо хүдөө ытай түрүү советскэ республи- мобо.

эдэхи табанжэлэй турша соо лит, гүрэнэй типографи, Клю- модо хюрөөдэлгын завод, Удын ГЭС ба бусад томонууд приятинууд ашаглалгада оруу- һан байгаа. Сталинска та- элнүүдэй турша соо индустри- хүгжэлтынгөө талаар Бурят- ол хадаа советскэ республика- ай дунда түрүү һууринуудай ээлһэн байна. Сталинска жэлнүүдэй турша соо Бурят- олдо 300 гаран предприяти- баригдаа. Тэдэнэй тоодо хүсэ гигантнууд: «Серго Орджони- » гэжэ маркын паровоз гарга- паровозо-вагон бүтээлгын за- машино-бүтээлгын завод, ме- ированнэ шэлэй завод, мяха- рвнэ комбинат, сэмбын фаб- сахарай завод, нүүрһэнэй анууд ба бусад олон пред- иинууд ороно.

най эндэхи хүдөө ажахышье ээгдэнгеэр, барга бүдүүлигээр агдадаг байгаа. Тариянажал багаар, теэд гол түлэб ород н газарнуудаар лэ эрхилэгдэ- эн. Газарнай модон анзаһаар, андаа мини малтуураар- элдүүрилэгдэдэг байһыень таа- амһаа һайнаар мэдэнэ гээшэт. ан: мүнөө манай газар дээрэ hoнии машинанууд ябана гээ- жэл ерэхэ бүри шэнэ ын машинануудые абанабди.

уев: мүнөө хабар манай поли «С—80», «ДТ—54» маркын тракторнууд хүдэлжэ эхилээ.

а сагта хамаг һайн газар: лан ба сабшалан баяшуулай, эгшэдэй гарта байгаа.

тябрьска революци боложо, скэ засаг тогтоһоной һүүлээр бликын тариянажал ба мал- түргөөр хүгжэжэ эхилээ. ажал республикын хүдөө ын гол һалбаринуудай нэгэ- мүн байха юм. Тэрэ хадаа зуудай мүнгэн олзо доходуу- 3 хубииень үгэдэг байна.

етскэ засагай жэлнүүдтэ мүн ажалааршье угаа ехэ хуби- болобо. Тариянажалнай түагрономическа наукын зааба- хүгжэжэ байдагынь та бу- мэдээжэ. Түрүү колхозуудай дүй дүршэл юу харуулааб гэхэдэ, Бурят-Монголдомнай тариянай элбэг баян ургаса абаха арга боломжо яһала бии гэжэ харуулна. Үндэр ургасын 17 мастернуудта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрээзэргэ олгогдоһон ушаршье энээние гэршэлнэ.

Советскэ засагай жэлнүүдтэ бурят нютагуудай түхэл шарайнь үндэһөөрөө хубилһан байха юм. Энээние манай Юрөөгэй жэшээ дээрэһээшье абаад харахада эли тодо болоно.

Манай Юрөө нютаг урдын сагта, революци болохоһоо урид, Бурят-Монголой харанхы балар, нүүдэл малажалтай нютагуудай нэгэниинь байһан юм. Юрөөгэй арад зон бултадаа шахуу эрдэм мэдэхэгүй байгаа. Нэгэшье һургуулигүй, больницагүй, амбулаторигүй байгаабди. Тиихэдэ бүхы Бурят-Монгол дотор 14 медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд тоологдожо байба.

Шагнагшадай дундаһаа: мүнөө ганса манай Юрөөдэ тэды шэнээн врачнар, фельдшернүүд бии бэшэ аал даа?

Батуев: тиимэ, зүб хэлэнэт. Гансахан Юрөөдэмнай мүнөө үедэ 15 медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд арад зоной бэеын элүүрые хамгаалжа байнад.

Бүримүһэн нүүдэл ба нүүдэл шахуу ажабайдалынь, ариг сэбэр бэшэ, антисанитарна ажабайдалынь Юрөөгэй зоной бэеын элүүрые улам доройтуулан муудуулдаг байгаа. Түбэдэй, ламанарай эмнэлгэ, элдэб үзэлшэд, баряашад бурят нютагуудта таһа ээрхэн байдаг һэн. Социальна үбшэнүүд (трахомо, яра, хүйтэн үбшэнүүд, уушханай ханядан г. м.) айхабтар ехээр дэлгэрэнхэй байгаа. Теэд энээнтэй ямаршье тэмсэл хэгдэдэггүй һэн.

Мананда төөриһэн галуу шэнги манай эхэ эсэгэнэрэй, бидэнэр өөһэдымнайшье мунхаржа ябатар, Октябрьска революци, советскэ засаг, Ленин, Сталин зүб харгыемнай, һаруул һайхан замыемнай манда олгожо үгөө бэлэй.

Ленинэй кооперативна түсэбэй үндэһөөр, коллективизациин политикын ашаар, үгытэй ба дунда шадалтай тариашад колхозуудта хамтаржа, хүсэ шадалаа нэгэдхэн эршэдхэһэн байна. Баяд ноёдһоо хуряан абтаһан 20000 гаран гектар газар тэдэ колхозуудта үгтэһэн байгаа.

Колхозуудай түрүүшын амжалтанууд, кулагуудтай ябуулагдаһан эрид шууд тэмсэл, эсэтэ, тэдэнние усадхалга, социалистическэ замаар хүгжэхэдэмнай ехэтэ туһалаа.

Сэлэнгын ба Зэдын аймагуудай хоорондохи хилын бэлшэр дээрэ, Талын булаг гэжэ газарта Сэлэнгын аймагай Юрөөгэй сомоной Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тариянажалай бригадын полевой стан байдаг юм. Эндэ колхозно тариашадтай хамтадаа, үндэр ургаса абаха һуури табихын тула Селендумын МТС-эй механизаторнууд ажаллажа байдаг.

Үдын забһарлалга боложо, ойро дүтэ хүдэлжэ байһан колхознигууд, механизаторнууд полевой стан дээрээ сугларна. Обедэй һүүлээр тэдэниие бултыень суглуулжа һуулгаад, парторганизациин эрхим агитатор, агитаторнуудай республиканска зүблөөндэ хабаадалсаһан Будацырен Цыбикович Батуев Бурят-Монголой АССР-эй 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан хөөрэлдөө тэдэнтэй үнгэргэбэ.

Агитатор Батуев болбол советскэ засагай ашаар, агууехэ ород арадай туһаламжатайгаар Ленин—Сталинай партиин хүтэлбэри доро үнгэрэгшэ 30 жэл соо бурят-монгол арадай туйлаһан агууехэ туйлалтанууд тухай колхознигууд болон механизаторнуудта өөрынгөө нютагай, колхозойнгоо байдал дээрэһээ тодо һонороор хөөрэжэ үгэбэ.

Нүхэр Б. Ц. Батуевай үнгэргэһэн хөөрэлдөөе манай редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй бэшэжэ абаһые дооро толилнобди.

---

2. Бурят-монгол арад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ

Иигэжэ, үбгэ баабайнарайнгаа, аба эжынгээ үни галабһаа хойшо хүсэжэ ябаһан сүлөөтэ байдалые үзэжэ, билтарма дүүрэн зол жаргалаа амсажа байхадамнай баруун тээһээ дайнай бархагар зэбүүн үүлэн гаража, манай нарата үдэрые гутааһан байгаа.

Дайн айл бүхэнэй, үрхэ бүхэнэй үүдэ тоншон ерээ. Фашистска нохосууд манай амгалан гэр үрхэдэмнай, орон нютаг, колхоз совхозуудтамнай добтолон ороо һэн. Тиигэжэ советскэ арадай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилээ һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалалгын Агууехэ дайнай он жэлнүүдтэ бурят-монгол арад бүхы советскэ арадтаяа хамта агууехэ Сталинай уряагаар фашистска Германида ба империалистическэ Японидо эсэргүү сүлөөрэлгын дайнда жагсаһан байна. Бурят-монгол арадай 19 хүбүүд дайнай газарта баатар габьяа харуулһанайнгаа түлөө Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэзэргэдэ хүртөө һэн. 35.451 хүн Советскэ Союзай орденууд болон медальнуудаар шагнагдаа һэн.

Бурят-Монголой промышленна предприятинууд фронтдо хэрэгтэй болоһон элдэб продукци таһалгаряагүйгөөр гаргажа. колхозууднай хадаа фронт ба промышленностиие тарияа талха, мяха, тоһо, овощь, түүхэй эд гэхэ мэтээр дутамаггүйгөөр хангажа байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ ород арадтай, Советскэ Союзай бусад арадуудтай бурят-монгол арадай ахадүүгэй хани барисаань, морально-политическэ нэгэдэлынь улам бэхижэһэн байна.

Бүхы бурят-монгол арадтаяа хамта Юрөөгэйшье ажалшад Эсэгэ ороноо хамгаалалсаһан байгаа. Манай эрхим шэлдэг хүбүүднай буу зэбсэг барин дайсантай тэмсэхээ мордоһон, үлдэгшэ заримамнай ара тылдэ байхадаа шэн зоригтойгоор ажаллажа байһан байна. Манайхинһаа 200 гаран хүн фронт дээрэ дайсантай дайлалдажа, тэдэнэй 100 гараниинь Советскэ Союзай орденууд ба медальнуудаар шагнагдаа бэлэй.

Юрөөгэй ажалшад габшагай стахановска ажалаараа, патриотическа хэрэгээрээ илалта туйлаха ябадалда өөһэдынгөө нэмэри оруулалсаһан байгаа. Дайнай үедэ бидэнэр 6000 центнер мяха, 1.250.000 литр һү, 27.500 центнер орооһо тарияа гүрэндөө тушаагаабди. Советскэ Армиин бронетанкова хүсэнүүдые бэхижүүлхын хойноһоо һанаагаа табижа, 250 мянган түхэриг суглуулжа гүрэндэ оруулагдаһан байна. Бурят арадай үнэн басаган, советскэ патриотка, мүнөө БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат Долгоржап Бальжиевна Эрдынеева Советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые бэхижүүлхэ хэрэгтэ зорюулан 160 мянган түхэриг, колхозник Булат Цыдыпов 25 мянган түхэриг гэхэ мэтэшэлэн, олон хүнүүд Эхэ оронойнгоо мандалда өөһэдынгөө нөөсэлһэк зөөриһөө үргэһэн байна. Энэ хадаа дүлэтэ советскэ патриотизмын, Эхэ орондоо, Ленин — Сталинай партида хизааргүй инаглалтай байһанай толотомо үльгэр жэшээ мүн.

3. Дайнай һүүлээр...

Дайнай хойто тээхи үедэ манай республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд дайнай һүүлэй дүрбэдэхи Сталинска табанжэл тухай хууляар, ВКП(б)-гэй ЦК-гэй февральска пленумэй тогтоолоор, колхозно ба совхозно нийтын ашаг шэмэтэ малажал хүгжөөхэ тухай партии ба правительствын шиидхэбэреэр зориһон, тэдэнһээ заабари хүтэлбэри абажа, хүдөө ажахыгаа хүгжөөхын тула тон ехэ хүдэлмэри хэһэн байна.

Энээнэй ашаар республикын хүдөө ажахын гол һалбари болохо малажал нилээд хүгжөө, нийтын малай тоо толгой олошороо, үүлтэрынь һайжараа, ашаг шэмэнь дээшэлээ.

Дайнай хойто тээхи үедэ шэнэ МТС-үүд, лугомелиоративна станци байгуулагдаа. Мүнөө үедэ 38 МТС, 4 совхоз, хүдөө ажахыгаар научно-туршалгын хэдэ хэдэн эмхи зургаанууд бии. МТС-үүдэй машинно-тракторна парк улам хүсэтэй болоно. Тарилгын талмай 1923 онойхитой жэшэбэл 3 дахин, тэрэ тоодо шэниисын — 10 дахин үргэдөө. Колхозууд томодхогдоо, тиимэһээ улам хүсэтэй болоо, эмхидхэлэй-ажахын талаар бэхижээ. Мүнөө республика дотор 317 колхозууд бии. Тариянай ургаса дээшэлээ, тариянажалай мастернууд олон болоо.

Мал ба тариянажалай ашаг шэмэ үгэлгын дээшэлхэтэй хамта, арад зоной материальна ба культурна ажабайдалай хэмжээн дээшэлээ.

Бурят ороной дайнай хойто тээхи үедэ али зэргын хүгжэжэ байһые манай Юрөөгэй колхозой жэшээ дээрэшье хаража үзэхэдэ болоно.

1950 ондо манай колхоз томодхогдоһон байна.

Механизаци тухай хэдэн үгэ. Дайнай хойто тээхи табанжэл соо манайда хүдөө ажахын хүдэлмэриин 80 шахуу процентнь механизировалэгдээ. Дайнай хойто тээ 75 мориной хүсэтэй колхозно гидростанци баригдаа. Тэрэ хадаа тарияанажалые, малажалые, мастерской, тээрмэ гэхэ мэтые электрификацилгада ба механизацилгада ехэ туһа хүргэһэн байха юм.

Манай ажахын эгээн олзотой һалбаринь малажал байха юм. Тэрэ хадаа бүхы олзо доходоймнай 80 шахуу процентые оруулдаг. Карл Марксын нэрэмжэтэ томодхогдоһон колхоз ганса аймаг соогоо бэшэ, мүн республика соогооошье малажалаар тон томо колхозуудай нэгэниинь болохо юм. Манай колхоз 2993 толгой үхэртэй, 17.887 толгой хони ямаатай, 140 толгой гахайтай, 1060 толгой адуу моритой, 2 мянган шубуутай, ангай фермэтэй юм.

Колхозоймнай малажалай һайнаар хүгжэхэ хэрэгтэ колхозно ба совхозно нийтын малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэй түсэб айхабтар ехэ үүргэ ээлһэн байна. Манай колхоз малажалые хүгжөөхэ гурбан жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэнхэй.

Манай колхозой малажал гол түлэб мяха-һүнэй шэглэлтэй юм. Малаймнай диилэнхи олониинь үхэр ба хони, мүн адуу моримнай нилээд олон болонхой. Дайнай урда тээхидэ орходоо малажалай валовой продукци һураггүй ехээр абтадаг болонхой. Жэлэй турша соо нютагай үүлтэрэй үнеэнһээ дунда жэшээгээр 850 литр һү һаагдадаг, харин племенной фермэ дээрэ симментальска үүлтэрэй үнеэнүүдһээ һаалишад Будажапова, Очирова, Цырендоржиева гэгшэд 2100-һаа 2300 литр хүрэтэр һү жэл соо һаана.

Племенной фермэ дээрэхи ажал ехэтэй бүхы хүдэлмэри механизацилагданхай: тэжээлэй кухни ба тэрээнһээ малай байра руу ошоһон, тэжээл үнеэдтэ абаашадаг, дээгүүр татаатай харгы табяатай, мүн электричествээр һү һаалга эмхидхэгдэнхэй, үбһэ тэжээлые хэршэхэ ба буйлуулха элдэб машинанууд тодхогдонхой.

Хони үсхэхэ ажалдаа ехэхэн амжалтатайбди. Гансахан 1952 он соо ноосо гүрэндөө тушааха, 280 мянган түхэриг колхоздоо доход оруулһан байнабди. Хонинһоо ноосо хиргаха хүдэлмэри механизацилагданхай, электричэствээр хони хайшалдаг гурбан агрегат хүдэлнэ.

Дайнай хойто тээхи үедэ тарияанажалай талаар тон ехэ хубилалтанууд болоһон байна. Тариянажалнай мүнөө түрүү агрономическа наукын үндэһэ һуури дээрэ хүгжэнэ.

Манай колхоз хамтадаа 3756 гектар тариялан ба огородтой юм. Дайнай хойто тээхи табанжэлэй турша соо тарилгын талмай 1,5 дахин ехэ болоо.

Түрүү бригадануудай ба колхозуудай дүй дүршэл юу харуулнаб гэхэдэ, манай эндэхи газар дээрэ, манай эндэхи сагай уларилай оршон байдалдашье элбэг дэлбэг ургаса абажа болохо байһые харуулна. Жэшээлхэдэ, Юрөөгэй сомоной Соведэй депутат нүхэр Зондуй Жугдуровай хүтэлбэрилдэг бригада 1952 ондо гектар бүриһөө дунда жэшээгээр 15 центнер тарияа хуряаһан байха юм.

* * *

Культурна фронт дээрэ илангаяа ехэ амжалта туйлагдаһан байна.

Революциин урда тээ Юрөө хадаа Россиин империин тон гээгдэнги, барга бүдүүлиг ажабайдалтай заха хизаарнуудай нэгэниинь байһан юм. Тиихэдэ хүн зоной, илангаяа үхибүүдэй үбдэхэ, үхэхэ ябадал тоолошогүй олон байһан юм. Гэбэшье, нэгэшье больница, амбулатори, хүдөөгэй врачебнэ пункт гэжэ байгаагүй, нэгэшье врач гү, али фельдшер байгаагүй.

Ленин—Сталинай парти, Советскэ правительство арад зоной бэеын элүүрые хамгаалгада тусгаар анхаралаа табидаг. Жэшээлхэдэ, советскэ гүрэн манай Юрөөдэ 1 больница, 2 фельдшерско-акушерскэ пункт ба амбулатори дүүрэн түхеэрэлгэтэйгээр барижа үгэһэн байна. Манда мүнөө ямаршье үбшэн аюултай бэшэ.

Абяан: нээрээшье, гүрэнэй талаһаа ехэл тэдхэмжэ гээшэ даа.

Батуев: тэдэ эмнэлгын газарта дунда ба дээдэ эрдэмтэй медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд хүдэлнэд. Хүнэй үхэхэ ба үбшэлхэ ябадал эрид шууд үсөөрһэн байна.

Революциин урда тээхи Юрөөдэ арадай гэгээрэл тоншье тулюур байдалтай байһан юм. Нэгэшье һургуули байгаагүй, үгытэйшүүлэй үхибүүд һураха аргагүй байгаа. Зүбхэн лэ Октябрьска революци эрдэм номдо һуралсаха үргэн арга боломжо ажалшадта, тэдээнэй үхибүүдтэ нээгээ.

Энэнь манай нютагай байдал дээрэһээшье эли тодоор харагдана. Юрөөдэ 3 эхин ба долоон жэлэй 1 һургуули хүдэлнэ. Бурят-Монголой хүдөө ажахын 1 жэлэй һургуули нээгдэнхэй. Һургуулинуудта ном заалга түрэлхи хэлэн дээрэ ябуулагдана. Советскэ засагай жэлнүүдтэ манай эндэхиин залуушуул дунда ба дээдэ һургуулинуудые олоороо дүүргээ.

Манай колхоздо ажахын ба культурна барилганууд ехээр хэгдэнэ, элдэб машина түхеэрэлгэнүүдые олоор худалдан абанабди. 5 ашаанай ба 1 хүнгэн автомашинатайбди, токарна ба слесарна станогуудтай мастерскойтойбди, тээрмэ, механизированнэ тогууд, радиоузел, электростанцитайбди.

Хүдөө бурят зоной ажабайдалда электричество ба радио нэбтэрэн ороһоной ашаар тэдээнэй культурна хэмжээн эрид дээшэлээ. Мүнөө 100 шахуу точкотой радиоузел хүдэлнэ, манай колхознигууд Советскэ Союз соо, республика соогоо, хилын саана боложо байһан һонинуудые, хүгжэм ба уранһайханай дамжуулгануудые шагнана. 4000 гаран түхэригэй библиотекэтэйбди, хэдэн зуун экземпляр газетэ болон журнал захигдадаг. Манай колхоздо эрхим һайнаар түхеэрэгдэһэн клуб бии.

Эдэ бүхы амжалтануудые манай бурят-монгол арад Ленин — Сталинай партиин хүтэлбэри доро, Советскэ правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолгын ашаар, агууехэ ород арадай туһаламжаар туйлаһан байна. Эдэ бүгэдын түлөө бидэнэр Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедтэ, Советскэ правительствода гүн гүнзэгы баясхаланаа хүргэнэбди.

Майн 30-да манай республикын ажалшад республикынгаа 30 жэлэй ойе баяртайгаар тэмдэглэхээ байна. Манай колхознигууд тэрэ үдэр хүрэтэр тарияанажалай бүхы хүдэлмэринүүдые дүүргэхэ, зарим нэгэ продукциһаа бэшээр хүдөө ажахын бүхы продукцинуудые гүрэндөө тушаажа дүүргэхэ гэһэн уялга абаа юм. Энэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа үгэхыетнай уряалнаб, нүхэдүүд!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: партийнэ эхин организациин агитатор Будацырен Батуев тарияанажалай № 3 бригадын гэшүүдтэй БМАССР-эй 30 жэлэй ой тухай хөөрэлдөө үнгэргэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

НАТО-гэй соведэй сесси юу харуулааб

Баруун европейскэ оронуудай экономикые улам муудуулжа байгаа буу зэбсэгүүдые яаралтайгаар түхеэрэлгэ, энэ политикада арад олониитын зүгһөө эрид шангаар эсэргүүсэлгэ США-гэй ба тэрэнэй баруун европейскэ ханинарай хоорондохи зүрилдөөнүүдые зайлашагүйгөөр хурсадхана. Һая Парижда болоһон Хойто-атлантическа союзай (НАТО) соведэй ээлжээтэ сесси энээнине тодорхойгоор харуулаа. Буржуазна хэблэлэй зааһанай ёһоор, тус сесси американска сэхэ хашалта доро өөрынгөө гол шиидхэбэринүүдые абаһан байна.

Агрессивнэ Атлантическа блогто хабаадагша 14 ороной (США-гэй, Англиин, Канадын, Францийн, Бельгиин, Голландиин, Португалиин, Норвегиин, Даниин, Италиин Люксембургын, Грециин, Турциин ба Исландиин) түлөөлэгшэдэй байлсаһан энэ сесси удаан саг соо бэлэдхэгдэһэн байна. Дэлхэйн олониитые мэхэлхэ талаар хэмжээнүүд абтаһан байгаа. Хархис хэблэл огто байхагүй «советскэ аюул» тухай элдэб мэдээсэлнүүдые байха шадалаараа толилбо.

Сессиин боложо байха үедэ, тэрэнэй дүүрэһэнэй һүүлээр, тэрээндэ хабаадагшад «нэгэн һаналтай байгаа», сесси «тон ехэ амжалтатай байгаа» гэжэ байжа мэдүүлбэ.

Гэбэшье, капиталистическэ оронуудай гадаадын политическэ нилээд ехэ шэнжэлэгшэд ба хэблэлэй органууд энэ һанаанһаа тааруулһан баярые хубаалдахаяа эрид шангаар арсаба. Жэшээлхэдэ, парижска «Монд» газетэ НАТО-гэй соведэй сесси «этигэлгүй, тодорхой бэшэ ба айн һүрдэһэн оршон байдалда» болобо гэжэ тэмдэглээ. Американска шэнжэлэгшэд ахадүүнэр Олсоппнор улам ехэ урмагүй үгэнүүдые хэлэбэ. «Баруун зүгэй байшангай ханануудта нилээд ехэ ган гараа», сессидэ хабаадагшад тэрэнине «арай гэжэ бүглөө» гэжэ тэдэнэр буржуазна нүлөө ехэтэ «Нью-Йорк геральд трибюн» газетэдэ бэшэбэ.

НАТО-гэй соведэй мүнөөнэй сесси тухай хархис журналистнуудай нимэрхүүгээр хэлэһэн үгэнүүд ехэ олон юм.

Энээнииие юугээр тайлбарилхаб?

Ушарынь юуб гэхэдэ, тэндэ сэрэгэй-политическэ ба экономическа асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ эхилхэтэй хамта, США-гэй ба тэрэнэй ханинарай бүхы зүрилдөөнүүд элеэр харагдаба. Тэдэнэр өөрынгөө далайн саанахи эзэнэй захиралтаһаа гарахые һэдэбэ. Тиин французска недели бүриин «Трибюн де Насьон» газетын зохидоор хэлэһэнэй ёһоор, американска түлөөлэгшэ Даллес «ташуурай туһаламжатайгаар атлантическа журам һэргээхэ» баатай болобо.

Сессиин зүблэхэ зүйлдэ сэрэгэй асуудалнууд булюу олон байгаа. 1953 оной сэрэгэй эсэсэй программа, мүн 1954 оной даб дээрэхи программа зохёогдожо, Хойто-атлантическа блогой «зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэмжээе нилээд ехэ болгохые» тэдээн соо хараалагдаа гэжэ сессиин дүүрэһэнэй һүүлээр толилогдоһон коммюнике соо мэдээсэгдэнэ. 770 миллион доллар сэнтэй сэрэгэй элдэб барилгануудые Баруун Берлиндэ бариха программые мүнгөөр хангалга тухай хэлсээн туйлагдаа. «Сэрэгэй үйлэдбэриин удаан болзорой хамтын программануудые бэелүүлхэ» гэжэ сессиин шиидхэбэринүүдэй нэгэн соо хараалагдаба. Атлантическа блогой зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ зорюулан 550 миллион доллар хэмжээтэй мүнгөөр сэрэгэй самолёдуудые Европодо үйлэдбэрилхэ контрактнууд баталагдаа.

Хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ харахада, буу зэбсэгүүдые яаралтайгаар түхеэржэ өөрынгөө экономическа бэрхэшээлнүүдые шиидхэхэ гэһэн США эдэ хэмжээ-ябуулганууд тушаа дурадхалнуудые оруулһан байна. США болбол сэрэгэй бэлэдхэлые бүри удаан болзорто «һунааха» зорилго табяа, ушарынь «американска экономистнууд сэрэгэй үйлэдбэриин зогсоогдоһоной шалтаганаар эхилхэ байһан кризисһээ айна» гэжэ парижска «Либерасьон» газетэ тэмдэглэбэ. Атлантическа союзда хабаадагша баруун европейскэ оронууд эдэ дурадхалнуудые ямаршье зориггүйгөөр угтаба. «Баруун европейскэ олохон оронуудай финансова байдал буу зэбсэгүүдые яаралтайгаар түхеэржэ үргэлжэлхэ арга олгоногүй» гэжэ «Нью-Йорк геральд трибюн» газетэ тэмдэглэхэ баатай болоо. Тусгаарлабал, сесси дээрэ Францийн оборонын министр Плевен энээн тухай хэлэбэ.

«Европейскэ армиие» байгуулха тухай уршагта парижска договорые ратификацилха проблемэ НАТО-гэй соведэй сессиин хүдэлмэридэ ехэ һуури эзэлбэ. Гитлеровскэ армиие шадаал һаа түргэнөөр һэргээн байгуулхые эрмэлзэдэг Даллесай дурадхалаар абтаһан тусхай резолюци энэ договорые яаралтайгаар ратификацилгын шухала байһан ябадалда зорюулагдаа гэжэ «Пари-Пресс-Энтрансижан» газетэ зааба. Гэбэшье, энэнь немецкэ добтолгоһоо олон дахин хохидоһон Францида ехэ сошордолго үүдхэбэ.

Французска буржуазна «Монд» газетэ НАТО-гэй соведэй сессиин үдэрнүүдтэ тохёолдоһон байдалые иимэ үгэнүүдээр харуулаа: «Европейскэ арми тухай договорой ратификацилгые түргэдхэхын тула Вашингтон манине улам ехээр хашана... Парламентда ба орон дотор эсэргүүсэлгын ургалтые хараад, французска правительство Вашингтондо хангалтатай үгэ үгэжэ шадаагүй». «Европеецүүд европейскэ армиие байгуулха тушаа ямаршье зориггүй байна. Тус армиин перспективэ этигэлгүй байна гэжэ тэдээндэ һанагдана» гэжэ газетэ бэшэнэ. Даллесай хашалта хэһэнэй һүүлээр лэ энэ асуудалаар сесси дээрэ хэлсээ туйлагдаба. Франс Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, США-гэй гүрэнэй секретарь хадаа баруун европейскэ оронуудта американска һомололго саашадаа хэхэ ябадалые парижска ба боннско сэрэгэй договорнуудые июниин 30 хүрэтэр ратификацилха ябадалһаа дулдыдаха болгобо.

Блогто хабаадагша хэдэн олон гүрэнүүд сэрэгэй шэнэ авантюрада тэдэнине хабаадуулха гэһэн һэдэлгэдэ эсэргүүсэнэ гэжэ НАТО-гэй соведэй сесси тэрэшэлэн харуулба. «Политикен» гэжэ копенгагенска газетын бэшэһэнэй ёһоор, сессиин заседанинуудай нэгэн дээрэ Францийн гадаадын хэрэгүүдэй министр Бидо Индо-Хитадта дай хэхэ ябадалдань Францида туһаламжа үзүүлхэ гэһэн гуйлтатайгаар атлантическа блогто хабаадагшадта хандаба. Даллес тэрэнине дэмжээ.

Энээндэ харюу болгон Норвегиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Ланге иигэжэ мэдүүлбэ: «Зарим оронуудтахи байдал хадаа уялгануудаа дээшэлүүлхэ гү, али Хойто-атлантическа пактын районой газаа тээ байһан территоринууд тушаа найдуулгаяа ехэдхэхэ арга олгоногүй...».

Баруун Европын оронуудай арад олониитэ агрессиин ба буу зэбсэгүүдые яаралтайгаар түхеэрэлгын политика дэмжэхые һананагүй гэжэ баримтанууд үнэхөөрөө хэлэнэ. Тэдэнэр эб найрамдалые хамгаалхаар эрид шиидэнхэй юм.

Французска реакциин ехэ эр диилдэлгэ

Мүнөөнэй Францийн зонхилхы нюурнуудай дотоодын ба гадаадын политикые ороной олонхи хүн зон дэмжэнэгүй. Апрелиин 26-да ба майн 3-да тэндэ болоһон муниципальна һунгалтын дүнгүүд тиимэ тобшолол хэхэ ябадалда хүргэбэ. Ороной демократическа хүсэнүүд коммунистическэ партяар хүтэлбэрилүүлэн ехэ илалта туйлаа.

Тон хүндэ условидо һунгуулиин тэмсэл хэхэ зуураа, коммунистическэ парти ондоо ямаршье партиһаа үлүү олон голос абаһан ба Францийн нэгэдэхи партиин байдалые өөртөө хэбээрнь үлөөһэн байна.

Баруунай социалистнуудһаа эхилээд деголлевецууд хүрэтэр бүхы хархис этэгээдүүд арадай демократическа хүсэнүүдэй кандидадуудай, түрүүшын ээлжээндэ коммунистнуудай диилдэхын тула бүхы хүсэ, бүхы арга хэрэгсэлээ зорюулба.

Францида муниципальна һунгалтын системэ антидемократическа юм. Пропорциональна түлөөлэлгын системэ (тайлбарилан хэлэхэдэ ямар нэгэн партиин гү, али партинуудай блогой кандидадуудай түлөө һунгагшадай үгэһэн голосуудай тооһоо дулдыдана) имагтал 9.000 гаран хүнтэй ехэ коммунануудта (общинануудта) хэбээрээ үлэбэ. Тэрээнһээ үсөөн хүн зонтой бусад коммунанууд, Францийн олон коммунанууд тухай хэлэхэ болоо һаа, эндэ голосованиин мажоритарна системэ гэдэг хэрэглэгдэнэ. Тэрэнэй удхань юуб гэхэдэ, олонхи голосуудые абаһан кандидат гү, али кандидадуудай список һунгагдаха байна. Хэрбээ нэгэдэхи турта олонхи голосые нэгэшье кандидадай гү, али кандидадуудай списогэй абаагүй һаань (тайлбарилан хэлэхэдэ үгтэһэн голосуудай юрэнхы тоогой хахадһаа нэгэшье голос үлүү байгаа һаа) хоёрдохи турта һунгахын тула миин лэ олонхи голос хүрэхэ юм. Энэ системэ баруунай партинуудта ба бүлэглэлнүүдтэ нэгэдэхэ арга олгоно. Реакци энэ аргые үргэнөөр хэрэглэбэ. Коммунистнуудтай юрэнхы списогүүдые табихыень социалистическэ партиин доодо шатын организацинуудые хориһон баруунай социалистнуудай ударидагшад тиихэдэ урбагша үүргэ дүүргэбэ.

Коммунистическэ парти һунгуулиин тэмсэлдэ мүн ондоо бэрхэшээл үзэбэ. Һунгалтаһаа хоёр һарын урда тээ Францийн национальна суглаандахи хархис этэгээдүүд 9 мянган хүнһөө үсөөн хүн зонтой коммунануудта һунгуулиин кампаниин бүхы гаргашануудые муниципалитедүүд бэшэ, харин кандидадууд өөһэдөө дааха гэһэн шиидхэбэри туйлаһан байгаа. Гэбэшье, реакциин энэ һанаашалгань буруу һүрэбэ. Һунгалтын урда тээхи фондые байгуулха тухай компартиин уряае үргэнөөр дэмжэжэ, Францийн ажалшад 15 миллион франк суглуулаа.

Һунгуулиин кампаниин үдэрнүүдтэ орон дотор полицейскэ мүрдэлгэ улам ехээр хэгдэбэ. Һунгалтын урда тээхи суглаануудые хэхэ, өөрынгөө кандидадуудай түлөө идхалга хэхэ, литература тарааха ябадалдань коммунистнуудта али болохоор һаад ушаруулба. Буржуазна хэблэлэй туһаламжатайгаар баруунай лагерь ороной зонхилхы нюурнуудай гадаадын ба дотоодын мүнөөнэй политикые хамгаалхын түлөө, буу зэбсэгүүдые яаралтайгаар түхеэрхэ, национальна интересүүдые гадаадын капиталай мэдэлдэ оруулха, эзэдэй ехэ ашаг олзын тула ажалшадые дээрмэдэхэ политикые хамгаалхын түлөө үргэн кампани ябуулба. Реакци бүхы хүсэеэ компартида ба тэрэнэй кандидадуудта эсэргүү шэглүүлээ. Реакци «коммунистическэ партиие замһаа хаман хаяжа холодуулха» ба «коммунистнуудые муниципалитедүүдһээ намнаха» эрилтэ табиба. Арадта французска реакциин дурадхаһан программа иимэ байна. Коммунистическэ партяар хүтэлбэрилэгдэһэн демократическа лагерь тухай хэлэхэ болоо һаа, энэ лагерь эб найрамдалай ба ороной национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлэй лозунг доро һунгалтада хабаадаба.

Арад өөрынгөө партиин голосые шагнаба. Пропорциональна түлөөлэлгын системээр апрелиин 26-да болоһон һунгалтын үедэ компарти эгээн олон һуури абаа. Тусхай мэдээнүүдэй ёһоор, 455 коммунада (Парижһаа гадна) муниципальна советнигүүдэй 12852 һууриһаа 3703 һуурииень хүдэлмэришэнэй ба демократическа союзай списогэй кандидадууд абаба. Парижын муниципальна советэхи 90 һууриһаа компартиин кандидадууд 28 һуури абаа. Компарти Сена ба Уаза департаментда, Марсельдэ тэрэшэлэн нэгэдэхи һуури эзэлһэн, өөрынгөө түрүүнэй бүхы байдалые хэбээрнь үлөөһэн ба хэдэн шэнэ самоуправлени абаһан байна.

Реакциин илангаяа ехээр найдажа байһан хоёрдохи тур баруунай партинуудые ехээр шантаруулба. Коммунистическэ парти өөрынгөө позициие буужа үгөөгүйһөө гадна, шэнэ ехэ амжалта туйлаба. Демократическа списогэй кандидадууд 45 муниципалитедүүдые абаба. Компартиин энэ амжалтань демократическа лагериин ехэ илалта ба реакциин ехэ диилдэлгэ болоно. Энэ һунгалтын дүнгүүд тушаа американска буржуазиин орган «Нью-Йорк Таймс» газетын иигэжэ гомодоһониинь гэнтын хэрэг бэшэ юм: «Францида 5 жэлэй турша дотор үзүүлэгдэһэн американска экономическа туһаламжа ба Европодохи союзнигуудай информационно (пропагандистска) органуудай бүхы ажал-ябуулгань коммунистнуудые дэмжэжэ нигтаар жагсаһан 5 миллион хүндэ нүлөөлжэ шадаагүй».

А. Александров.

Египедэй премьер-министр Нагибай мэдүүлгэ

КАИР, майн 11. (ТАСС). Палестинскэ дайнай үедэ наһа барһан солдадуудай дурасхаалда зорюулагдаһан ёһололой үедэ майн 10-да премьер-министр Нагибай хэлэһэн үгые газетэнүүд толилбо.

Английска сэрэгүүдые Суэцкэ каналай зоноһоо гаргаха тухай хэлсээндэ хамааран, Нагиб иигэжэ мэдүүлбэ: «Египедэй эрхэнүүд арсалтагүй юм. 1922 ба 1936 онуудта Египедтэ Англиин үгэһэндэл адли «бэеэ даанхай байдал», — ямаршье формоор колонизацилгые мэдэрһэн бэеэ даанхай байдал Египедтэ хангалтагүй байна».

Нэгэдэл туйлахые уряалаад, Нагиб иигэжэ мэдүүлбэ: «Бидэнэр агууехэ байлдаанай богоһо дээрэ байнабди, агууехэ нангин дайнда бэлэдхэлһээ ондоо юушье энэ агууехэ байлдаан соо манда туһалхагүй...».

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, майн 11. (ТАСС). Үнгэрһэн үдэр Арадай армиин ба Хитадай арадай һайндуратанай частьнууд Сомядоной ба Пенамдоной райондо дайсанда эсэргүү тагнуулай байлдаануудые хэбэ гэжэ Корейскэ Арадай армиин главна командованиин мүнөөдэр дамжуулһан мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Чжоу Энь-лай уулзалга хэбэ

ПЕКИН, майн 11. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, үсэгэлдэр гүрэнэй административна соведэй премьер Чжоу Энь-лай профсоюзуудай Бүхэхитадай 7-дохи съездын делегадуудай, профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн федерациин делегациин, Азиин ба Номгон океанай оронууд тушаа профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн федерациин холбооной бюрогой түлөөлэгшэдэй, советскэ профсоюзна делегациин гэшүүдэй, Вьетнам, Германска Демократическа Республика, Венгри, Инди, Австрали, Цейлон, Корей, Румыни, Болгари, Чехословаки, Бирма, Польша, Индонези, Франци, Япони, Монгол Арадай Республикаһаа ба Африкын оронуудһаа съездэдэ уряалаар ерэһэн профсоюзна делегадуудай хүндэлэлдэ уулзалга хэбэ.

Профсоюзуудай Бүхэхитадай 7-дохи съезд хүдэлмэрээ дүүргэбэ

ПЕКИН, майн 11. (ТАСС). Профсоюзуудай Бүхэхитадай 7-дохи съезд мүнөөдэр хүдэлмэрээ дүүргэбэ. Дүрбэн жэлэй турша дотор профсоюзуудай Бүхэхитадай федерациин хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд гаргагдаһан, мүн гүрэнэй түсэбтэ байгуулалтын талаар Хитадай профсоюзуудай зорилгонууд тодорхойлогдоһон байна. Съезд шэнэ устав баталан абаһан, федерациин гүйсэдхэхэ комитедые ба профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн 3-дахи конгрессдэ ошохо делегациие һунгаһан байна.

Съездэдэ хабаадагшад Мао Цзэдунда, Хитадай арадай һайндуратанда ба профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн федерацида эльгээхэ амаршалгын телеграммануудые баталан абаа.

Түрүүлэгшээр байһан Лай Жо-юй хадаа съездын хүдэлмэридэ хабаадалсаһанайнь түлөө, гадаадын оронуудай профсоюзуудай делегадуудта съездын үмэнэһөө баясхалан хүргэбэ.

Профсоюзуудай Зүүн-Хитадай соведэй түрүүлэгшэ Лю Чжан-шэнь түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ.

Арестовалагдаһан французска демократическа ажал-ябуулагшадай бэшэг

ПАРИЖ, майн 9. (ТАСС). Апрелиин 30-да Парижын апелляционно сүүдэй мүрдэлгын палата саг зуура сүлөөлхэ тухай Ле Леап, Молино, Стиль, Дюколоне, Лоран ба Байо гэгшэдэй эрилтые буруушаагаа гэжэ мэдээсэгдэһэн юм.

Мүрдэлгын палатын түрүүлэгшэ Драпьедэ Ле Леап, Стиль, Молино, Дюколоне, Лоран ба Байо гэгшэдэй эльгээһэн бэшэг мүнөөдэр «Юманите» газетэдэ толилогдобо. Түрмэдэ хаагдаһан демокрадууд мүрдэлгын палатын шиидхэбэридэ эсэргүү эрид шанга протестые энэ бэшэг соогоо мэдүүлнэ.

Түгэсхэлдөө бэшэгэй авторнууд мүрдэгшэдэй «политическэ асуудалнуудта» харюусахаяа арсаһан ябадалаа гэршэлбэ, тэдэнэй харюунууд тэдэнэй хэһэн мэдүүлгэнүүд соо хэлэгдэнэ гэжэ һануулба. «Манай арадта болон манай орондо таарамжатай мүнөөнэй байдалые хангажа ба ерээдүйе бэлэдхэжэ шадаха политическэ хубилалтануудта хүргэхэ ба заговорые эбдэхэ арадай нигта тэмсэлдэ» этигэдэг байһанаа тэдэнэр гэршэлбэ.

Марсель городой мэрэй һунгалтада хабаадахын тула түрмэһөө саг зуура сүлөөлхэ гэһэн эрилтэтэй бэшэгые Люсьен Молино национальна оборонын министр Плевендэ, сүүдэй мүрдэгшэ Мишельдэ ба сэрэгэй трибуналай дэргэдэхи правительственна комиссар полковник Камадо гэгшэдэ эльгээгээ гэжэ «Юманите» тэрэшэлэн мэдээсэнэ. Һүүлэй муниципальна һунгалтын үедэ Люсьен Молино Марселиин муниципальна соведэй гэшүүнээр һунгагдаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Горячинск курорт халуун сөөрэм тээһээ харагдана.

Горячинск курорт

Манай республикын Байгал шадарай нютагууд минеральна булагуудаар баян гээшэ.

Эдэнэй шухалань—Түнхэнэй Аршан, Горячинск, Киран нуур, Ниловэ тала, Гарки, Питателевка булагууд ба бусад болоно. Нютагай минеральна булагууд хаанта засагай үедэ ашаглагдадаггүй байгаа.

Эдэ бүхы булагуудһаа республиканска удхашанартай курорт болоһониинь Аршан Горячинск хоёр мүн.

Горячинск курорт 1751 ондо Верхнеудинск городһоо Баргузин ошодог почтын зүргэ дээрэ, хүн зонгүй тайга соо олдоһон юм. 1908 онһоо арадта аша туһаяа үгэдэг болоо. Хаанта засагай сүлэһэн 10 бүлэнэр энэ курортые анха түрүүн байгуулһан байгаа. Тиихэдэ энэ булаг Турка гэжэ голой нэрээр Туркинска халуун булаг гэжэ нэрэтэй болоо һэн. Иигэжэ Байгалай эрьедэ Горячинск тосхоной һуури табигдаһан юм.

Горячинск курорт Байгал далайн нюруунһаа 463 метр үндэр газарта оршоно. Үргэн лентээр һунаһан үдхэн модото ой тайга энэ курортые Байгал далайһаа бууһан хүйтэн һалхинһаа халхална. Курорт хадаа холимог модоор ургаһан ёһото Сибириин уула хадануудаар хүреэлэгдэнхэй юм. Модоной тунгалаг агаар, гүн тайгын үзэсхэлэн гоё газар, мүн Байгалай эрьеын уларил үбшэнтэндэ ёһото эмнэлгэ болоно.

Һэрюун зунтай, дулаан намартай туладаа энэ курорт онсо илгарна. Горячинскын булаг 54—55 градус температуратай, 200000 ведро уһа нэгэ сүүдхэ соо үгэнэ. Горячинск булагай составайнь гол зүйлнүүд гэхэдэ сульфадууд ба нитридүү[д] болоно.

Советскэ засагай үедэ энэ г[…] нилээд болбосон түхэлтэй [...] Һайн гэр байранууд, курорт[...] клуб, поликлиникэ, лабор[...] мүн 30 ваннатай корпус бии. [...]жэ мүнөө 200 хүн нэгэ доро [...] ба эмнүүлхэ аргатай.

1950 ондо курорт электрифи[...]валэгдэжэ, мүнөө Ильичын ла[...]канууд тэндэ носоно. Ванна [...] заладаг модон хобдол сор[...] газар доогуур табигдаһан [...] хоолойнуудаар һэлгэгдээ. Тата[...] станциһаа Горячинск хүрэтэр [...] машинанууд хододоо ябажа [...] болоо. Амарагшадые овощь [...] гаһаар дүүрэн хангаха өөры[...] һабариин ажахы бии. Жэл [...] тудам Горячинск курорт а[...] шадые һайнаар хангадаг [...] байна.

1953 онһоо хойшо курорт [...]ной орондо 4 сезондо, июнь һа[...] эхилжэ сентябрь һара хүрэтэ[...] дэлмэрилдэг болохонь. Мүнөө[...] шэн хүнүүдые мэргэжэлтэ вр[...] аргална. Сагай уларилтай ба[...] торно журамтай тааруулан, [...]тэ халуун ваннануудаар эм[...] хүл гарай, үе мүсын хүд[...] шүрбэһэнэй, хуушарһан үб[...] үлэгдэлнүүдые аргалхада ехэ [...]наар туһалдаг байна. Мүн эхэ[...] элдэб үбшэн, бүхы формын бр[...]лёз, таргалха, шуһа муудаха [...] мэтын үбшэн баһал һайн арга[...]даг юм.

Горячинск курортын эм[...]шанар бусад областьнуудта [...]хана. Тиимэһээ жэл бүхэндэ [...]кутска, Читинскэ областьну[...] Дальна Востогһоо хүнүүд о[...] ерэжэ амардаг болоо.

Л. Резни[...]

МЕДИЦИНЫН ШЭНЭ ЗҮЙЛНҮҮД

Флюорографи гэжэ юуб?

Флюорографи гээшэ арад зониие бүлэг бүлэгөөрнь рентгендэ харуулжа, үбшэниень шэнжэлхэ метод мүн. Флюорограф гэжэ аппарадай хүсөөр элдэб үбшэнүүдые, эгээн түрүүндэ уушханай ханяадые тон түргөөр мэдэжэ болохо байна. Энэ хадаа шэнэ аппарат мүн. Бэшэ рентгеновскэ аппарадуудһаа юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, тэрэниие үргөөд ябахада хүнгэн, аятай зохид ба холо газарта абажа ябахада таарамжатай. Тэрэ аппарадай хүсөөр нэгэ час соо 200-аад хүниие шалган хаража болохо байна. Харалгын үедэ тусхай пленко дээрэ хүнэй сээжын дотор органуудай зурагууд хэблэгдэжэ байха юм. Эгээл иимэһээ хүнүүдые ажалһаань һамааруулангүйгөөр үзэжэ болохо юм.

Флюорографи тухай эрдэмтэд үнинэй мэдэдэг байгаа. Зүгөөр техникын угаа ехээр хүгжэһэнэй эсэстэ һүүлшын арбаад жэлнүүд[...] гэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо. [...] советскэ эрдэмтэд Бейлин, Б[...]новский, Длюховский, Ж[...] Заревич, Иванов, Куприянов [...]лон бусад энээниие хэрэглэл[...] хүгжөөлгэдэ онсо үүргэ дүүр[...] байха юм. Анха түрүүн фл[...]рафиин хэрэгые В. М. Мол[...] нэрэмжэтэ экспериментальна [...]цинын центральна научно-[...]лэлгын институт эхилһэн [...]гаа. Эсэгэ ороноо хамга[...]дайнай урда тээ эндэ 6 [...]орографууд бэлэдхэгдээ һэн.

Манай республика дотор [...] флюорографическа аппарат [...] Тэрэнэй нэгэн хүдөөгэй зонии[...]гадаг юм. Медицинын энэ [...] зүйл хэрэглэһэнэй эсэстэ [...] ажалшан бүхэн бэеынгээ эл[...] тон түргэнөөр шалгаха арга [...]жотой байха юм.

С. Лиха[...]

ТЭРЭНГИ СЭСЭГЛЭБЭ

(Фенологой тэмдэглэл)

Һаяхан Улан-Удын оршондо тэрэнги сэсэглэжэ, ягаахан сэсэгүүд ой тайгые, тала хүбшые гоёон шэмэбэ.

Фенологуудай урдахи жэлнүүдэй тэмдэглэлэй ёһоор Улан-Удын оршондо тэрэнги майн 15—16 багаар сэсэглэдэг байгаа. Харин энэ жэлдэ 5 хоногоор урид сэсэглээ.

Тэрэнги хамагһаа урид Кяхтын ба Сэлэнгын аймагуудта майн 10—12 багаар һалбаржа захалдаг, майн 18-да Мухаршэбэртэ, майн 22-то Кабанскда, майн 30—31-дэ Б[...]лай оршондо сэсэглэнэ.

Энэ гайхамшагта гоё ур[...] модон 15—20 хоногой турша[...] сэглэдэг юм. Тэрэнгиин сэс[...] байха үедэ бусад элдэб жэж[...]гамал модод олооро һалбар[...]даржа эхилдэг юм. Тэрэ үед[...]һон, сибириин яблони, акаци [...]лэдэг, мүн эртэ таряан но[...] хүдэржэ захалдаг.

И. К[...]

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИП[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря — 3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства 10-17, пропаганды и переводов 6-84, культуры и быта, промышленности—4-52, мест. информации и писем—11-03. Для междугородных переговоров — 16.

11—00385. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательства и книжной торговли при Совете Министров БМАССР.